॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

# ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯੋ

# ਦੁਕਨਿਪਾਤਪਾਲ਼ਿ

### ੧. ਪਠਮਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

## ੧. ਕਮ੍ਮਕਰਣਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਵਜ੍ਜਸੁਤ੍ਤਂ

**੧**. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਜ੍ਜਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਞ੍ਚ ਵਜ੍ਜਂ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਞ੍ਚ ਵਜ੍ਜਂ । ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਂ ਵਜ੍ਜਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚੋਰਂ ਆਗੁਚਾਰਿਂ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਵਿਧਾ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾ [ਵਿਵਿਧਾਨਿ ਕਮ੍ਮਕਰਣਾਨਿ (ਕ॰)] ਕਾਰੇਨ੍ਤੇ; ਕਸਾਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤੇ, ਵੇਤ੍ਤੇਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤੇ, ਅਦ੍ਧਦਣ੍ਡਕੇਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤੇ, ਹਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ, ਪਾਦਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ, ਹਤ੍ਥਪਾਦਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ, ਕਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ, ਨਾਸਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ, ਕਣ੍ਣਨਾਸਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ, ਬਿਲਙ੍ਗਥਾਲਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ, ਸਙ੍ਖਮੁਣ੍ਡਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ, ਰਾਹੁਮੁਖਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ, ਜੋਤਿਮਾਲਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ, ਹਤ੍ਥਪਜ੍ਜੋਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ, ਏਰਕਵਤ੍ਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ, ਚੀਰਕਵਾਸਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ, ਏਣੇਯ੍ਯਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ, ਬਲ਼ਿਸਮਂਸਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ, ਕਹਾਪਣਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ, ਖਾਰਾਪਤਚ੍ਛਿਕਮ੍ਪਿ [ਖਾਰਾਪਟਿਚ੍ਛਕਮ੍ਪਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਕਰੋਨ੍ਤੇ, ਪਲਿਘਪਰਿਵਤ੍ਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ, ਪਲਾਲਪੀਠਕਮ੍ਪਿ [ਪਲਾਲਪਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਪਿ (ਸੀ॰)] ਕਰੋਨ੍ਤੇ, ਤਤ੍ਤੇਨਪਿ ਤੇਲੇਨ ਓਸਿਞ੍ਚਨ੍ਤੇ, ਸੁਨਖੇਹਿਪਿ ਖਾਦਾਪੇਨ੍ਤੇ, ਜੀਵਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੂਲੇ ਉਤ੍ਤਾਸੇਨ੍ਤੇ, ਅਸਿਨਾਪਿ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ।

''ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਯਥਾਰੂਪਾਨਂ ਖੋ ਪਾਪਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਹੇਤੁ ਚੋਰਂ ਆਗੁਚਾਰਿਂ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਵਿਧਾ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾ ਕਾਰੇਨ੍ਤਿ; ਕਸਾਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤਿ, ਵੇਤ੍ਤੇਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤਿ, ਅਦ੍ਧਦਣ੍ਡਕੇਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤਿ, ਹਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਪਾਦਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਹਤ੍ਥਪਾਦਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਕਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨਾਸਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਕਣ੍ਣਨਾਸਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਬਿਲਙ੍ਗਥਾਲਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਮੁਣ੍ਡਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਰਾਹੁਮੁਖਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਜੋਤਿਮਾਲਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਹਤ੍ਥਪਜ੍ਜੋਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਏਰਕਵਤ੍ਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਚੀਰਕਵਾਸਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਏਣੇਯ੍ਯਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਬਲ਼ਿਸਮਂਸਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਕਹਾਪਣਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਖਾਰਾਪਤਚ੍ਛਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਪਲਿਘਪਰਿਵਤ੍ਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਪਲਾਲਪੀਠਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਤੇਨਪਿ ਤੇਲੇਨ ਓਸਿਞ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਸੁਨਖੇਹਿਪਿ ਖਾਦਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਜੀਵਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੂਲੇ ਉਤ੍ਤਾਸੇਨ੍ਤਿ, ਅਸਿਨਾਪਿ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ [ਅਹਞ੍ਚੇ (?)] ਖੋ ਪਨ ਏਵਰੂਪਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਮਮ੍ਪਿ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਵਰੂਪਾ ਵਿਵਿਧਾ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾ ਕਾਰੇਯ੍ਯੁਂ; ਕਸਾਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਯ੍ਯੁਂ...ਪੇ॰... ਅਸਿਨਾਪਿ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਵਜ੍ਜਸ੍ਸ ਭੀਤੋ ਨ ਪਰੇਸਂ ਪਾਭਤਂ ਵਿਲੁਮ੍ਪਨ੍ਤੋ ਚਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਂ ਵਜ੍ਜਂ।

“ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਵਜ੍ਜਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ ਪਾਪਕੋ ਦੁਕ੍ਖੋ ਵਿਪਾਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਂ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪਾਪਕੋ ਦੁਕ੍ਖੋ ਵਿਪਾਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਂ, ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪਾਪਕੋ ਦੁਕ੍ਖੋ ਵਿਪਾਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਂ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਕਾਯੇਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰੇਯ੍ਯਂ, ਵਾਚਾਯ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰੇਯ੍ਯਂ , ਮਨਸਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰੇਯ੍ਯਂ। ਕਿਞ੍ਚ ਤਂ ਯਾਹਂ ਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਸ੍ਸ ਵਜ੍ਜਸ੍ਸ ਭੀਤੋ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਸੁਦ੍ਧਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਵਜ੍ਜਂ। “ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਵਜ੍ਜਾਨਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਵਜ੍ਜਸ੍ਸ ਭਾਯਿਸ੍ਸਾਮ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਸ੍ਸ ਵਜ੍ਜਸ੍ਸ ਭਾਯਿਸ੍ਸਾਮ, ਵਜ੍ਜਭੀਰੁਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਵਜ੍ਜਭਯਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਵਜ੍ਜਭੀਰੁਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਜ੍ਜਭਯਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਏਤਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ ਯਂ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਤਿ ਸਬ੍ਬਵਜ੍ਜੇਹੀ”ਤਿ। ਪਠਮਂ।

## ੨. ਪਧਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

**੨**. “ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਧਾਨਾਨਿ ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵਾਨਿ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਯਞ੍ਚ ਗਿਹੀਨਂ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਂ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨਤ੍ਥਂ ਪਧਾਨਂ, ਯਞ੍ਚ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਤ੍ਥਂ ਪਧਾਨਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਧਾਨਾਨਿ ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵਾਨਿ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ।

“ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਧਾਨਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਤ੍ਥਂ ਪਧਾਨਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਤ੍ਥਂ ਪਧਾਨਂ ਪਦਹਿਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ”ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

## ੩. ਤਪਨੀਯਸੁਤ੍ਤਂ

**੩**. “ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਤਪਨੀਯਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ; ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ; ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ; ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਂ। ਸੋ ‘ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਮੇ ਕਤ’ਨ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਤਿ, ‘ਅਕਤਂ ਮੇ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਤਿ; ‘ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਮੇ ਕਤ’ਨ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਤਿ, ‘ਅਕਤਂ ਮੇ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਤਿ; ‘ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਮੇ ਕਤ’ਨ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਤਿ , ‘ਅਕਤਂ ਮੇ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਤਪਨੀਯਾ”ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

## ੪. ਅਤਪਨੀਯਸੁਤ੍ਤਂ

**੪**. “ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਤਪਨੀਯਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ; ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ; ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ। ਸੋ ‘ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ ਮੇ ਕਤ’ਨ੍ਤਿ ਨ ਤਪ੍ਪਤਿ, ‘ਅਕਤਂ ਮੇ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਨ ਤਪ੍ਪਤਿ; ‘ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ ਮੇ ਕਤ’ਨ੍ਤਿ ਨ ਤਪ੍ਪਤਿ, ‘ਅਕਤਂ ਮੇ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਨ ਤਪ੍ਪਤਿ; ‘ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਂ ਮੇ ਕਤ’ਨ੍ਤਿ ਨ ਤਪ੍ਪਤਿ, ‘ਅਕਤਂ ਮੇ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਨ ਤਪ੍ਪਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਤਪਨੀਯਾ”ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

## ੫. ਉਪਞ੍ਞਾਤਸੁਤ੍ਤਂ

**੫**. “ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਞ੍ਞਾਸਿਂ – ਯਾ ਚ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਤਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਯਾ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨਿਤਾ ਪਧਾਨਸ੍ਮਿਂ। ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੀ ਸੁਦਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਦਹਾਮਿ – ‘ਕਾਮਂ ਤਚੋ ਚ ਨ੍ਹਾਰੁ [ਨਹਾਰੁ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਚ ਅਟ੍ਠਿ ਚ

ਅਵਸਿਸ੍ਸਤੁ, ਸਰੀਰੇ ਉਪਸੁਸ੍ਸਤੁ ਮੰਸਲੋਹਿਤੰ, ਯੰ ਤੰ ਪੁਰਿਸਥਾਮੇਨ ਪੁਰਿਸਵੀਰਿਯੇਨ ਪੁਰਿਸਪਰਕ੍ਕਮੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਨ ਤੰ ਅਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਸਣ੍ਠਾਨੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਧਿਗਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਧਿਗਤੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੋ। ਤੁਮ੍ਹੇ ਚੇਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੰ ਪਦਹੇਯ੍ਯਾਥ – ‘ਕਾਮੰ ਤਚੋ ਚ ਨ੍ਹਾਰੁ ਚ ਅਟ੍ਠਿ ਚ ਅਵਸਿਸ੍ਸਤੁ, ਸਰੀਰੇ ਉਪਸੁਸ੍ਸਤੁ ਮੰਸਲੋਹਿਤੰ, ਯੰ ਤੰ ਪੁਰਿਸਥਾਮੇਨ ਪੁਰਿਸਵੀਰਿਯੇਨ ਪੁਰਿਸਪਰਕ੍ਕਮੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਨ ਤੰ ਅਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਸਣ੍ਠਾਨੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ, ਤੁਮ੍ਹੇਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ ਤਦਨੁਤ੍ਤਰੰ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਥ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵੰ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – ‘ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੰ ਪਦਹਿਸ੍ਸਾਮ। ਕਾਮੰ ਤਚੋ ਚ ਨ੍ਹਾਰੁ ਚ ਅਟ੍ਠਿ ਚ ਅਵਸਿਸ੍ਸਤੁ, ਸਰੀਰੇ ਉਪਸੁਸ੍ਸਤੁ ਮੰਸਲੋਹਿਤੰ, ਯੰ ਤੰ ਪੁਰਿਸਥਾਮੇਨ ਪੁਰਿਸਵੀਰਿਯੇਨ ਪੁਰਿਸਪਰਕ੍ਕਮੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਨ ਤੰ ਅਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਸਣ੍ਠਾਨੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

### ੬. ਸੰਯੋਜਨਸੁਤ੍ਤੰ

੬. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯਾ ਚ ਸੰਯੋਜਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਤਾ, ਯਾ ਚ ਸੰਯੋਜਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਤਾ। ਸੰਯੋਜਨਿਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਰਾਗੰ ਨ ਪਜਹਤਿ, ਦੋਸੰ ਨ ਪਜਹਤਿ, ਮੋਹੰ ਨ ਪਜਹਤਿ। ਰਾਗੰ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਦੋਸੰ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਮੋਹੰ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ। ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਸੰਯੋਜਨਿਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਰਾਗੰ ਪਜਹਤਿ, ਦੋਸੰ ਪਜਹਤਿ, ਮੋਹੰ ਪਜਹਤਿ। ਰਾਗੰ ਪਹਾਯ, ਦੋਸੰ ਪਹਾਯ, ਮੋਹੰ ਪਹਾਯ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ। ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

### ੭. ਕਣ੍ਹਸੁਤ੍ਤੰ

੭. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਕਣ੍ਹਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਅਹਿਰਿਕਞ੍ਚ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਣ੍ਹਾ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

### ੮. ਸੁਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤੰ

੮. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਕ੍ਕਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਹਿਰੀ [ਹਿਰਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਚ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਕ੍ਕਾ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

### ੯. ਚਰਿਯਸੁਤ੍ਤੰ

੯. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਕ੍ਕਾ ਲੋਕੰ ਪਾਲੇਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਹਿਰੀ ਚ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕੰ ਨ ਪਾਲੇਯ੍ਯੁੰ, ਨਯਿਧ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ ਮਾਤਾਤਿ ਵਾ ਮਾਤੁਚ੍ਛਾਤਿ ਵਾ ਮਾਤੁਲਾਨੀਤਿ ਵਾ ਆਚਰਿਯਭਰਿਯਾਤਿ ਵਾ ਗਰੂਨੰ ਦਾਰਾਤਿ ਵਾ। ਸਮ੍ਭੇਦੰ ਲੋਕੋ ਅਗਮਿਸ੍ਸ, ਯਥਾ ਅਜੇਲ਼ਕਾ ਕੁਕ੍ਕੁਟਸੂਕਰਾ ਸੋਣਸਿਙ੍ਗਾਲਾ [ਸੋਣਸਿਗਾਲਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)]। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਸੁਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕੰ ਪਾਲੇਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ [ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰)] ਮਾਤਾਤਿ ਵਾ ਮਾਤੁਚ੍ਛਾਤਿ ਵਾ ਮਾਤੁਲਾਨੀਤਿ ਵਾ ਆਚਰਿਯਭਰਿਯਾਤਿ ਵਾ ਗਰੂਨੰ ਦਾਰਾਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ਨਵਮੰ।

## **੧੦. ਵਸ੍ਸੂਪਨਾਯਿਕਸੁਤ੍ਤਂ**

**੧੦**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਸ੍ਸੂਪਨਾਯਿਕਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਪੁਰਿਮਿਕਾ ਚ ਪਚ੍ਛਿਮਿਕਾ ਚ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਵਸ੍ਸੂਪਨਾਯਿਕਾ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਕਮ੍ਮਕਰਣਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਵਜ੍ਜਾ ਪਧਾਨਾ ਦ੍ਵੇ ਤਪਨੀਯਾ, ਉਪਵ੍ਵਾਤੇਨ ਪਞ੍ਚਮਂ।
ਸਂਯੋਜਨਞ੍ਚ ਕਣ੍ਹਞ੍ਚ, ਸੁਕ੍ਕਂ ਚਰਿਯਾ ਵਸ੍ਸੂਪਨਾਯਿਕੇਨ ਵਗ੍ਗੋ॥

# ੨. ਅਧਿਕਰਣਵਗ੍ਗੋ

**੧੧**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲਞ੍ਚ ਭਾਵਨਾਬਲਞ੍ਚ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚ, ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾ’ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਸੁਦ੍ਧਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਨਾਬਲਂ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮਿਦਂ [ਯਦਿਦਂ (ਸੀ॰)] ਭਾਵਨਾਬਲਂ ਸੇਖਾਨਮੇਤਂ [ਸੇਖਮੇਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਬਲਂ। ਸੇਖਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਰਾਗਂ ਪਜਹਤਿ, ਦੋਸਂ ਪਜਹਤਿ, ਮੋਹਂ ਪਜਹਤਿ। ਰਾਗਂ ਪਹਾਯ, ਦੋਸਂ ਪਹਾਯ, ਮੋਹਂ ਪਹਾਯ ਯਂ ਅਕੁਸਲਂ ਨ ਤਂ ਕਰੋਤਿ, ਯਂ ਪਾਪਂ ਨ ਤਂ ਸੇਵਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਨਾਬਲਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਬਲਾਨੀ’’ਤਿ।

**੧੨**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲਞ੍ਚ ਭਾਵਨਾਬਲਞ੍ਚ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚ, ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾ’ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਸੁਦ੍ਧਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਨਾਬਲਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ । ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਨਾਬਲਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਬਲਾਨੀ’’ਤਿ।

**੧੩**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲਞ੍ਚ ਭਾਵਨਾਬਲਞ੍ਚ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚ, ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾ’ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਸੁਦ੍ਧਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਨਾਬਲਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ, ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਪੀਤਿਯਾ

ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – 'ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ'ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਨਾਬਲਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਬਲਾਨੀ''ਤਿ।

**੧੪**. ''ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਚ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ''ਤਿ।

**੧੫**. ''ਯਸ੍ਮਿਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਕਰਣੇ ਆਪਨ੍ਨੋ [ਆਪਤ੍ਤਾਪਨ੍ਨੋ (ਕ॰)] ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੋਦਕੋ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਸਾਧੁਕਂ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ ਤਸ੍ਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਕਰਣੇ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ ਦੀਘਤ੍ਤਾਯ ਖਰਤ੍ਤਾਯ ਵਾਲ਼ਤ੍ਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਚ ਨ ਫਾਸੁਂ [ਨ ਫਾਸੁ (ਕ॰)] ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ [ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)]। ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਕਰਣੇ ਆਪਨ੍ਨੋ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੋਦਕੋ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਧੁਕਂ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ ਤਸ੍ਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਕਰਣੇ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ ਨ ਦੀਘਤ੍ਤਾਯ ਖਰਤ੍ਤਾਯ ਵਾਲ਼ਤ੍ਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਚ ਫਾਸੁਂ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਧੁਕਂ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਹਂ ਖੋ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਕਞ੍ਚਿਦੇਵ [ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ (ਕ॰)] ਦੇਸਂ ਕਾਯੇਨ। ਮਂ ਸੋ [ਤਸ੍ਮਾ ਮਂ ਸੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਦ੍ਦਸ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸਂ ਕਾਯੇਨ। ਨੋ ਚੇ ਅਹਂ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸਂ ਕਾਯੇਨ, ਨ ਮਂ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸਂ ਕਾਯੇਨ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਅਹਂ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸਂ ਕਾਯੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਂ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਦ੍ਦਸ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸਂ ਕਾਯੇਨ। ਦਿਸ੍ਵਾ ਚ ਪਨ ਮਂ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸਂ ਕਾਯੇਨ ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਅਹੋਸਿ। ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਸਮਾਨੋ ਅਨਤ੍ਤਮਨਵਚਨਂ [ਅਨਤ੍ਤਮਨਵਾਚਂ (ਕ॰)] ਮਂ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਵਚ। ਅਨਤ੍ਤਮਨਵਚਨਾਹਂ [ਅਨਤ੍ਤਮਨਵਾਚਂ ਨਾਹਂ (ਕ॰)] ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਵੁਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ [ਅਤ੍ਤਮਨੋ (ਕ॰)] ਅਹੋਸਿਂ। ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਸਮਾਨੋ ਪਰੇਸਂ ਆਰੋਚੇਸਿਂ। ਇਤਿ ਮਮੇਵ ਤਤ੍ਥ ਅਚ੍ਚਯੋ ਅਚ੍ਚਗਮਾ ਸੁਙ੍ਕਦਾਯਕਂਵ ਭਣ੍ਡਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਧੁਕਂ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੋਦਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਧੁਕਂ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੋਦਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਯਂ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸਂ ਕਾਯੇਨ। ਅਹਂ ਇਮਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਦ੍ਦਸਂ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸਂ ਕਾਯੇਨ। ਨੋ ਚੇ ਅਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸਂ ਕਾਯੇਨ, ਨਾਹਂ ਇਮਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਂ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸਂ ਕਾਯੇਨ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਅਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸਂ ਕਾਯੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਹਂ ਇਮਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਦ੍ਦਸਂ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸਂ ਕਾਯੇਨ। ਦਿਸ੍ਵਾ ਚ ਪਨਾਹਂ ਇਮਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸਂ ਕਾਯੇਨ ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਅਹੋਸਿਂ। ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਸਮਾਨੋ ਅਨਤ੍ਤਮਨਵਚਨਾਹਂ ਇਮਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਵਚਂ। ਅਨਤ੍ਤਮਨਵਚਨਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਅਹੋਸਿ। ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਸਮਾਨੋ ਪਰੇਸਂ ਆਰੋਚੇਸਿ। ਇਤਿ ਮਮੇਵ ਤਤ੍ਥ ਅਚ੍ਚਯੋ ਅਚ੍ਚਗਮਾ ਸੁਙ੍ਕਦਾਯਕਂਵ ਭਣ੍ਡਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੋਦਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਧੁਕਂ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ।

''ਯਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਕਰਣੇ ਆਪਨ੍ਨੋ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੋਦਕੋ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਸਾਧੁਕਂ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ ਤਸ੍ਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਕਰਣੇ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ ਦੀਘਤ੍ਤਾਯ ਖਰਤ੍ਤਾਯ ਵਾਲ਼ਤ੍ਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਚ ਨ ਫਾਸੁਂ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਕਰਣੇ ਆਪਨ੍ਨੋ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੋਦਕੋ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਧੁਕਂ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ ਤਸ੍ਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਕਰਣੇ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ ਨ ਦੀਘਤ੍ਤਾਯ ਖਰਤ੍ਤਾਯ ਵਾਲ਼ਤ੍ਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਚ ਫਾਸੁ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੧੬**. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸങ੍ਕਮਿ; ਉਪਸങ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਵਿਸਮਚਰਿਯਾਹੇਤੁ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਸਮਚਰਿਯਾਹੇਤੁ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ , ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ! ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤੰ [ਨਿਕੁਜ੍ਜਿਤੰ (ਕ॰)] ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੰ ਵਾ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਵਾ ਮਗ੍ਗੰ ਆਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਾ ਤੇਲਪਜ੍ਜੋਤੰ ਧਾਰੇਯ੍ਯ – 'ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਨਿ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵੰ ਭੋਤਾ ਗੋਤਮੇਨ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਸਾਹੰ ਭਵਨ੍ਤੰ ਗੋਤਮੰ ਸਰਣੰ ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ । ਉਪਾਸਕੰ ਮੰ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤੰ ਸਰਣੰ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ।

**੧੭**. ਅਥ ਖੋ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿ [ਜਾਣੁਸੋਣਿ (ਕ॰)] ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸങ੍ਕਮਿ; ਉਪਸങ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਕਤਤ੍ਤਾ ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਕਤਤ੍ਤਾ ਚ। ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ''ਕੋ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਕਤਤ੍ਤਾ ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਕਤਤ੍ਤਾ ਚ। ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ''ਨ ਖੋ ਅਹੰ ਇਮਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਸਾਧੁ ਮੇ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤੁ ਯਥਾ ਅਹੰ ਇਮਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵੰ ਭੋ''ਤਿ ਖੋ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਅਕਤੰ ਹੋਤਿ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੰ; ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਅਕਤੰ ਹੋਤਿ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੰ; ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਅਕਤੰ ਹੋਤਿ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕਤਤ੍ਤਾ ਚ ਅਕਤਤ੍ਤਾ ਚ ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਅਕਤੰ ਹੋਤਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ; ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਅਕਤੰ ਹੋਤਿ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ; ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਅਕਤੰ ਹੋਤਿ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕਤਤ੍ਤਾ ਚ ਅਕਤਤ੍ਤਾ ਚ ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ , ਭੋ ਗੋਤਮ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕੰ ਮੰ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤੰ ਸਰਣੰ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ।

**੧੮**. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸങ੍ਕਮਿ; ਉਪਸങ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਏਕੰਸੇਨਾਹੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਕਰਣੀਯੰ ਵਦਾਮਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਮਿਦੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਏਕੰਸੇਨ ਅਕਰਣੀਯੰ ਅਕ੍ਖਾਤੰ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਕਰਣੀਯੇ ਕਯਿਰਮਾਨੇ ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੋ''ਤਿ? ''ਯਮਿਦੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਏਕੰਸੇਨ ਅਕਰਣੀਯੰ ਅਕ੍ਖਾਤੰ

ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਕਰਣੀਯੇ ਕਯਿਰਮਾਨੇ ਅਯਂ ਆਦੀਨਵੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੋ – ਅਤ੍ਤਾਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਵਦਤਿ, ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞੂ ਗਰਹਨ੍ਤਿ, ਪਾਪਕੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਮਿਦਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਏਕਂਸੇਨ ਅਕਰਣੀਯਂ ਅਕ੍ਖਾਤਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਕਰਣੀਯੇ ਕਯਿਰਮਾਨੇ ਅਯਂ ਆਦੀਨਵੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੋ''ਤਿ।

''ਏਕਂਸੇਨਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਰਣੀਯਂ ਵਦਾਮਿ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਮਿਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਏਕਂਸੇਨ ਕਰਣੀਯਂ ਅਕ੍ਖਾਤਂ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਰਣੀਯੇ ਕਯਿਰਮਾਨੇ ਕੋ ਆਨਿਸਂਸੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੋ''ਤਿ? ''ਯਮਿਦਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਏਕਂਸੇਨ ਕਰਣੀਯਂ ਅਕ੍ਖਾਤਂ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਰਣੀਯੇ ਕਯਿਰਮਾਨੇ ਅਯਂ ਆਨਿਸਂਸੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੋ – ਅਤ੍ਤਾਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨ ਉਪਵਦਤਿ, ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞੂ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ, ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਮਿਦਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਏਕਂਸੇਨ ਕਰਣੀਯਂ ਅਕ੍ਖਾਤਂ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਰਣੀਯੇ ਕਯਿਰਮਾਨੇ ਅਯਂ ਆਨਿਸਂਸੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੋ''ਤਿ।

**੧੯**. ''ਅਕੁਸਲਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਜਹਥ। ਸਕ੍ਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕੁਸਲਂ ਪਜਹਿਤੁਂ। ਨੋ ਚੇਦਂ [ਨੋ ਚੇਤਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੮ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਂ ਪਜਹਿਤੁਂ, ਨਾਹਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ – 'ਅਕੁਸਲਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਜਹਥਾ'ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾ ਅਕੁਸਲਂ ਪਜਹਿਤੁਂ ਤਸ੍ਮਾਹਂ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ – 'ਅਕੁਸਲਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਜਹਥਾ'ਤਿ। ਅਕੁਸਲਞ੍ਚ ਹਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ [ਅਕੁਸਲਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ (ਕ॰)], ਪਹੀਨਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ ਨਾਹਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ – 'ਅਕੁਸਲਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਜਹਥਾ'ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕੁਸਲਂ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ ਤਸ੍ਮਾਹਂ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ – 'ਅਕੁਸਲਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਜਹਥਾ'''ਤਿ।

''ਕੁਸਲਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥ। ਸਕ੍ਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਂ ਭਾਵੇਤੁਂ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਕੁਸਲਂ ਭਾਵੇਤੁਂ, ਨਾਹਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ – 'ਕੁਸਲਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥਾ'ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾ ਕੁਸਲਂ ਭਾਵੇਤੁਂ ਤਸ੍ਮਾਹਂ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ – 'ਕੁਸਲਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥਾ'ਤਿ। ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਹਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਨਾਹਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ – 'ਕੁਸਲਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥਾ'ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਂ ਭਾਵਿਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ ਤਸ੍ਮਾਹਂ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ – 'ਕੁਸਲਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥਾ'''ਤਿ।

**੨੦**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਦੁਨ੍ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਅਤ੍ਥੋ ਚ ਦੁਨ੍ਨੀਤੋ। ਦੁਨ੍ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋਪਿ ਦੁਨ੍ਨਯੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੨੧**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸੁਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਅਤ੍ਥੋ ਚ ਸੁਨੀਤੋ। ਸੁਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋਪਿ ਸੁਨਯੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਅਧਿਕਰਣਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

# ੩. ਬਾਲਵਗ੍ਗੋ

੨੨. '''ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਅਚ੍ਚਯਂ ਅਚ੍ਚਯਤੋ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਯੋ ਚ ਅਚ੍ਚਯਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਧਮ੍ਮਂ ਨਪ੍ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ । ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਬਾਲਾ'ਤਿ। 'ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਅਚ੍ਚਯਂ ਅਚ੍ਚਯਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਯੋ ਚ ਅਚ੍ਚਯਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾ'''ਤਿ।

੨੩. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਂ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਦੁਟ੍ਠੋ ਵਾ ਦੋਸਨ੍ਤਰੋ, ਸਦ੍ਧੋ ਵਾ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤੇਨ [ਦੁਗ੍ਗਹੀਤੇਨ (ਸੀ॰)]। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਤਥਾਗਤਂ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

੨੪. '''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਂ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਅਭਾਸਿਤਂ ਅਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਭਾਸਿਤਂ ਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਤਿ, ਯੋ ਚ ਭਾਸਿਤਂ ਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਾਸਿਤਂ ਅਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਤਥਾਗਤਂ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੀ'ਤਿ। 'ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਂ ਨਾਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਅਭਾਸਿਤਂ ਅਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਾਸਿਤਂ ਅਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਤਿ, ਯੋ ਚ ਭਾਸਿਤਂ ਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਭਾਸਿਤਂ ਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਤਥਾਗਤਂ ਨਾਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੀ'''ਤਿ।

੨੫. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਂ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਨੇਯ੍ਯਤ੍ਥਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਨੀਤਤ੍ਥੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੋਤਿ ਦੀਪੇਤਿ, ਯੋ ਚ ਨੀਤਤ੍ਥਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਨੇਯ੍ਯਤ੍ਥੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੋਤਿ ਦੀਪੇਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਤਥਾਗਤਂ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

੨੬. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਂ ਨਾਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਨੇਯ੍ਯਤ੍ਥਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਨੇਯ੍ਯਤ੍ਥੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੋਤਿ ਦੀਪੇਤਿ , ਯੋ ਚ ਨੀਤਤ੍ਥਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਨੀਤਤ੍ਥੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੋਤਿ ਦੀਪੇਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਤਥਾਗਤਂ ਨਾਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

੨੭. ''ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਾ ਗਤਿ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ – ਨਿਰਯੋ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਵਾਤਿ। ਅਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਾ ਗਤਿ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ – ਦੇਵਾ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵਾ''ਤਿ।

੨੮. ''ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਾ ਗਤਿ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ – ਨਿਰਯੋ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਵਾ''ਤਿ।

੨੯. ''ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਾ ਗਤਿ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ – ਦੇਵਾ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵਾ''ਤਿ।

੩੦. ''ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਾ – ਨਿਰਯੋ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਵਾ। ਸੀਲਵਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਾ – ਦੇਵਾ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵਾ''ਤਿ [ਦੇਵੋ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਵਾਤਿ (ਕ॰)]।

੩੧. ''ਦ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ [ਅਰਞ੍ਞੇ ਪਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਾਮਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ, ਪਚ੍ਛਿਮਞ੍ਚ ਜਨਤਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਮਾਨੋ। ਇਮੇ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਾਮੀ''ਤਿ।

੩੨. ''ਦ੍ਵੇ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਯਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਸਮਥੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤੋ ਕਮਤ੍ਥ [ਕਿਮਤ੍ਥ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਕਤਮਤ੍ਥ (ਕ॰)] ਮਨੁਭੋਤਿ? ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੀਯਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵਿਤਂ ਕਮਤ੍ਥਮਨੁਭੋਤਿ? ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਪਹੀਯਤਿ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਕਮਤ੍ਥਮਨੁਭੋਤਿ? ਪਞ੍ਞਾ ਭਾਵੀਯਤਿ। ਪਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਕਮਤ੍ਥਮਨੁਭੋਤਿ? ਯਾ

ਅवਿਜ੍ਜਾ ਸਾ ਪਹੀਯਤਿ। ਰਾਗੁਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ वਾ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ वਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅवਿਜ੍ਜੁਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਾ वਾ ਪਞ੍ਞਾ ਭਾवੀਯਤਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਰਾਗवਿਰਾਗਾ ਚੇਤੋवਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਅवਿਜ੍ਜਾवਿਰਾਗਾ ਪਞ੍ਞਾवਿਮੁਤ੍ਤੀ’’ਤਿ।

ਬਾਲवਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

# ੪. ਸਮਚਿਤ੍ਤਵੱਗ੍ਗੋ

**੩੩**. ''ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭੂਮਿਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭੂਮਿਞ੍ਚ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ। ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭੂਮਿ? ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕਤਞ੍ਞੂ ਹੋਤਿ ਅਕਤਵੇਦੀ। ਅਸਬ੍ਭਿ ਹੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਞ੍ਞਾਤੰ ਯਦਿਦੰ ਅਕਤਞ੍ਞੁਤਾ ਅਕਤਵੇਦਿਤਾ। ਕੇਵਲਾ ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭੂਮਿ ਯਦਿਦੰ ਅਕਤਞ੍ਞੁਤਾ ਅਕਤਵੇਦਿਤਾ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਞ੍ਞੂ ਹੋਤਿ ਕਤਵੇਦੀ। ਸਬ੍ਭਿ ਹੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਞ੍ਞਾਤੰ ਯਦਿਦੰ ਕਤਞ੍ਞੁਤਾ ਕਤਵੇਦਿਤਾ। ਕੇਵਲਾ ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭੂਮਿ ਯਦਿਦੰ ਕਤਞ੍ਞੁਤਾ ਕਤਵੇਦਿਤਾ''ਤਿ।

**੩੪**. ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਸੁਪ੍ਪਤਿਕਾਰੰ ਵਦਾਮਿ। ਕਤਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ? ਮਾਤੁ ਚ ਪਿਤੁ ਚ। ਏਕੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅੰਸੇਨ ਮਾਤਰੰ ਪਰਿਹਰੇਯ੍ਯ , ਏਕੇਨ ਅੰਸੇਨ ਪਿਤਰੰ ਪਰਿਹਰੇਯ੍ਯ ਵਸ੍ਸਸਤਾਯੁਕੋ ਵਸ੍ਸਸਤਜੀਵੀ ਸੋ ਚ ਨੇਸੰ ਉਚ੍ਛਾਦਨਪਰਿਮਦ੍ਦਨਨ੍ਹਾਪਨਸਮ੍ਬਾਹਨੇਨ। ਤੇ ਚ ਤਤ੍ਥੇਵ ਮੁਤ੍ਤਕਰੀਸੰ ਚਜੇਯ੍ਯੁੰ। ਨ ਤ੍ਵੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤਾਪਿਤੂਨੰ ਕਤੰ ਵਾ ਹੋਤਿ ਪਟਿਕਤੰ ਵਾ। ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਪਥਵਿਯਾ ਪਹੂਤਰਤ੍ਤਰਤਨਾਯ [ਪਹੂਤਸਤ੍ਤਰਤਨਾਯ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰) ਤਿਕਨਿਪਾਤੇ ਮਹਾਵੱਗ੍ਗੇ ਦਸਮਸੁਤ੍ਤਟੀਕਾਯੰ ਦਸ੍ਸਿਤਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਮੇਤਿ] ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਇਸ੍ਸਰਾਧਿਪਚ੍ਚੇ ਰਜ੍ਜੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤਾਪਿਤੂਨੰ ਕਤੰ ਵਾ ਹੋਤਿ ਪਟਿਕਤੰ ਵਾ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਬਹੁਕਾਰਾ [ਬਹੂਪਕਾਰਾ (ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਪੁਤ੍ਤਾਨੰ ਆਪਾਦਕਾ ਪੋਸਕਾ ਇਮਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸੇਤਾਰੋ। ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੇ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ ਨਿਵੇਸੇਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਦੁਸ੍ਸੀਲੇ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ ਨਿਵੇਸੇਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਮਚ੍ਛਰੀ ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ ਨਿਵੇਸੇਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ ਨਿਵੇਸੇਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤਾਪਿਤੂਨੰ ਕਤਞ੍ਚ ਹੋਤਿ ਪਟਿਕਤਞ੍ਚਾ''ਤਿ [ਪਟਿਕਤਞ੍ਚ ਅਤਿਕਤਞ੍ਚਾਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)]।

**੩੫**. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿੰਵਾਦੀ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ ਕਿਮਕ੍ਖਾਯੀ''ਤਿ? ''ਕਿਰਿਯਵਾਦੀ ਚਾਹੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੀ ਚਾ''ਤਿ। ''ਯਥਾਕਥੰ ਪਨ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ ਕਿਰਿਯਵਾਦੀ ਚ ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੀ ਚਾ''ਤਿ?

''ਅਕਿਰਿਯੰ ਖੋ ਅਹੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਵਦਾਮਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ, ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨੰ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਕਿਰਿਯੰ ਵਦਾਮਿ। ਕਿਰਿਯਞ੍ਚ ਖੋ ਅਹੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਵਦਾਮਿ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ, ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਕਿਰਿਯੰ ਵਦਾਮਿ। ਏਵੰ ਖੋ ਅਹੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕਿਰਿਯਵਾਦੀ ਚ ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੀ ਚਾ''ਤਿ।

''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕੰ ਮੰ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤੰ ਸਰਣੰ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ।

**੩੬**. ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਲੋਕੇ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਾ, ਕਤ੍ਥ ਚ ਦਾਨੰ ਦਾਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ? ''ਦ੍ਵੇ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਲੋਕੇ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਾ – ਸੇਖੋ ਚ ਅਸੇਖੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਦ੍ਵੇ ਲੋਕੇ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਾ, ਏਤ੍ਥ ਚ ਦਾਨੰ ਦਾਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦੰ ਵਤ੍ਵਾਨ [ਵਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ] ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰੰ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਸੇਖੋ ਅਸੇਖੋ ਚ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕੇ,

ਆਹੁਨੇਯ੍ਯਾ ਯਜਮਾਨਾਨਂ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਤੇ ਉਜ੍ਜੁਭੂਤਾ [ਉਜੁਭੂਤਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਕਾਯੇਨ, ਵਾਚਾਯ ਉਦ ਚੇਤਸਾ।

ਖੇਤ੍ਤਂ ਤਂ ਯਜਮਾਨਾਨਂ, ਏਤ੍ਥ ਦਿਨ੍ਨਂ ਮਹਪ੍ਫਲ’’ਨ੍ਤਿ॥

**੩੭**. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਆਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ’’ਤਿ। ‘‘ਆਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਂਯੋਜਨਞ੍ਚ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਂਯੋਜਨਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਤਮੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਂਯੋਜਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ , ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਦੇਵਨਿਕਾਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਆਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਆਗਨ੍ਤਾ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਂਯੋਜਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਆਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਆਗਨ੍ਤਾ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਂ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਂਯੋਜਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ। ਸੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਸਨ੍ਤਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਦੇਵਨਿਕਾਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਨਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਅਨਾਗਨ੍ਤਾ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਂਯੋਜਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਨਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਅਨਾਗਨ੍ਤਾ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਂ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ। ਸੋ ਕਾਮਾਨਂਯੇਵ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਭਵਾਨਂਯੇਵ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਲੋਭਕ੍ਖਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਦੇਵਨਿਕਾਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਨਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਅਨਾਗਨ੍ਤਾ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਂਯੋਜਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਨਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਅਨਾਗਨ੍ਤਾ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਸਮਚਿਤ੍ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਏਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਂਯੋਜਨਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਦੇਸੇਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਂਯੋਜਨਞ੍ਚ। ਹਟ੍ਠਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਸਾ। ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਂ [ਸਮ੍ਮਿਞ੍ਜਿਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਵਾ ਬਾਹਂ ਪਸਾਰੇਯ੍ਯ, ਪਸਾਰਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯ , ਏਵਮੇਵਂ – ਜੇਤਵਨੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖੇ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ। ਨਿਸੀਦਿ ਭਗਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ। ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਖੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਇਧ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਸਮਚਿਤ੍ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਯੇਨਾਹਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਮਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘ਏਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਂਯੋਜਨਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਦੇਸੇਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਂਯੋਜਨਞ੍ਚ। ਹਟ੍ਠਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਸਾ। ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ

ਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ'ਤਿ। ਤਾ ਖੋ ਪਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੇਵਤਾ ਦਸਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਂਸਮ੍ਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮ੍ਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਟ੍ਠਿਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਰਗ੍ਗਕੋਟਿਨਿਤ੍ਤੁਦਨਮਤ੍ਤੇਪਿ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਨ੍ਤਿ [ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਨ੍ਤੀਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰)]। ਸਿਯਾ ਖੋ ਪਨ [ਪਨ ਤੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਵਮਸ੍ਸ – 'ਤਤ੍ਥ ਨੂਨ ਤਾਸਂ ਦੇਵਤਾਨਂ ਤਥਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵਿਤਂ ਯੇਨ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਦਸਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਂਸਮ੍ਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮ੍ਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਟ੍ਠਿਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਰਗ੍ਗਕੋਟਿਨਿਤ੍ਤੁਦਨਮਤ੍ਤੇਪਿ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਨ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਵਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਇਧੇਵ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਤਾਸਂ ਦੇਵਤਾਨਂ ਤਥਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵਿਤਂ, ਯੇਨ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਦਸਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਸਨ੍ਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਸਨ੍ਤਮਾਨਸਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। 'ਸਨ੍ਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਨ੍ਤਮਾਨਸਾਨਂ ਸਨ੍ਤਂਯੇਵ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਸਨ੍ਤਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਸਨ੍ਤਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ। ਸਨ੍ਤਂਯੇਵ ਉਪਹਾਰਂ ਉਪਹਰਿਸ੍ਸਾਮ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੂ'ਤਿ। 'ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਨਸ੍ਸੁਂ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਯੇ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਨਾਸ੍ਸੋਸੁ'''ਨ੍ਤਿ।

**੩੮**. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਵਰਣਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਭਦ੍ਦਸਾਰਿਤੀਰੇ [ਕਦ੍ਦਮਦਹਤੀਰੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ਅਥ ਖੋ ਆਰਾਮਦਣ੍ਡੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਰਾਮਦਣ੍ਡੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਖਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਖਤ੍ਤਿਯੇਹਿ ਵਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਪਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਹਿ ਵਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਗਹਪਤਿਕਾਪਿ ਗਹਪਤਿਕੇਹਿ ਵਿਵਦਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਕਾਮਰਾਗਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧ [ਕਾਮਰਾਗਵਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਦ੍ਧ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਲਿਗੇਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਜ੍ਝੋਸਾਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਖਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਖਤ੍ਤਿਯੇਹਿ ਵਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਪਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਹਿ ਵਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਗਹਪਤਿਕਾਪਿ ਗਹਪਤਿਕੇਹਿ ਵਿਵਦਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਕੋ ਪਨ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਸਮਣਾਪਿ ਸਮਣੇਹਿ ਵਿਵਦਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਦਿਟ੍ਠਿਰਾਗਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਪਲਿਗੇਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਜ੍ਝੋਸਾਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸਮਣਾਪਿ ਸਮਣੇਹਿ ਵਿਵਦਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਕੋਚਿ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਯੋ ਇਮਞ੍ਚੇਵ ਕਾਮਰਾਗਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਪਲਿਗੇਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਜ੍ਝੋਸਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਰਾਗਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਪਲਿਗੇਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਜ੍ਝੋਸਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਯੋ ਇਮਞ੍ਚੇਵ ਕਾਮਰਾਗਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਪਲਿਗੇਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਜ੍ਝੋਸਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਰਾਗਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਪਲਿਗੇਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਜ੍ਝੋਸਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ''ਤਿ।

''ਕੋ ਪਨ ਸੋ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਯੋ ਇਮਞ੍ਚੇਵ ਕਾਗਰਾਗਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਪਲਿਗੇਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਜ੍ਝੋਸਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਰਾਗਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਪਲਿਗੇਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਜ੍ਝੋਸਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪੁਰਤ੍ਥਿਮੇਸੁ ਜਨਪਦੇਸੁ ਸਾਵਤ੍ਥੀ ਨਾਮ ਨਗਰਂ। ਤਤ੍ਥ ਸੋ ਭਗਵਾ ਏਤਰਹਿ ਵਿਹਰਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ। ਸੋ ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਗਵਾ ਇਮਞ੍ਚੇਵ ਕਾਮਰਾਗਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਪਲਿਗੇਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਜ੍ਝੋਸਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ , ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਰਾਗਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਪਲਿਗੇਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਜ੍ਝੋਸਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਆਰਾਮਦਣ੍ਡੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਏਕਂਸਂ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਜਾਣੁਮਣ੍ਡਲਂ ਪਥਵਿਯਂ ਨਿਹਨ੍ਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨਞ੍ਜਲਿਂ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਸਿ –

''ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। ਯੋ ਹਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਇਮਞ੍ਚੇਵ ਕਾਮਰਾਗਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਪਲਿਗੇਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਜ੍ਝੋਸਾਨਂ

ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਰਾਗਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਪਲਿਗੇਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਜ੍ਝੋਸਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ’’ਤਿ।

‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਵਾ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਮੂਲ਼੍ਹਸ੍ਸ ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਆਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਾ ਤੇਲਪਜ੍ਜੋਤਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯ – ‘ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਨਿ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀ’ਤਿ, ਏਵਮੇਵਂ ਭੋਤਾ ਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਸਾਹਂ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਤਂ ਭਵਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਕਚ੍ਚਾਨੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ।

**੩੯**. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਮਧੁਰਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਗੁਨ੍ਦਾਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਕਨ੍ਦਰਾਯਨੋ [ਕਣ੍ਡਰਾਯਨੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਕਨ੍ਦਰਾਯਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸੁਤਂ ਮੇਤਂ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ‘ਨ ਸਮਣੋ ਕਚ੍ਚਾਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਵੁਦ੍ਧੇ ਮਹਲ੍ਲਕੇ ਅਦ੍ਧਗਤੇ ਵਯੋਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਅਭਿਵਾਦੇਤਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠੇਤਿ ਵਾ ਆਸਨੇਨ ਵਾ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤੀ’ਤਿ। ਤਯਿਦਂ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਤਥੇਵ? ਨ ਹਿ ਭਵਂ ਕਚ੍ਚਾਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਵੁਦ੍ਧੇ ਮਹਲ੍ਲਕੇ ਅਦ੍ਧਗਤੇ ਵਯੋਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਅਭਿਵਾਦੇਤਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠੇਤਿ ਵਾ ਆਸਨੇਨ ਵਾ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤਿ। ਤਯਿਦਂ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵਾ’’ਤਿ।

‘‘ਅਤ੍ਥਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਵੁਦ੍ਧਭੂਮਿ ਚ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਦਹਰਭੂਮਿ ਚ। ਵੁਦ੍ਧੋ ਚੇਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਹੋਤਿ ਆਸੀਤਿਕੋ ਵਾ ਨਾਵੁਤਿਕੋ ਵਾ ਵਸ੍ਸਸਤਿਕੋ ਵਾ ਜਾਤਿਯਾ, ਸੋ ਚ ਕਾਮੇ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ ਕਾਮਮਜ੍ਝਾਵਸਤਿ ਕਾਮਪਰਿਲ਼ਾਹੇਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਤਿ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੇਹਿ ਖਜ੍ਜਤਿ ਕਾਮਪਰਿਯੇਸਨਾਯ ਉਸ੍ਸੁਕੋ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਬਾਲੋ ਨ ਥੇਰੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਦਹਰੋ ਚੇਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਹੋਤਿ ਯੁਵਾ ਸੁਸੁਕਾਲ਼ਕੇਸੋ ਭਦ੍ਰੇਨ ਯੋਬ੍ਬਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਠਮੇਨ ਵਯਸਾ । ਸੋ ਚ ਨ ਕਾਮੇ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ ਨ ਕਾਮਮਜ੍ਝਾਵਸਤਿ, ਨ ਕਾਮਪਰਿਲ਼ਾਹੇਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਤਿ, ਨ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੇਹਿ ਖਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਕਾਮਪਰਿਯੇਸਨਾਯ ਉਸ੍ਸੁਕੋ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਥੇਰੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਨ੍ਦਰਾਯਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਏਕਂਸਂ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਦਹਰਾਨਂ ਸਤਂ [ਸੁਦਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤਿ – ‘‘ਵੁਦ੍ਧਾ ਭਵਨ੍ਤੋ, ਵੁਦ੍ਧਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤਾ। ਦਹਰਾ ਮਯਂ, ਦਹਰਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤਾ’’ਤਿ।

‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਕਚ੍ਚਾਨੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ।

**੪੦**. ‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਚੋਰਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਰਾਜਾਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਰਞ੍ਞੋ ਨ ਫਾਸੁ ਹੋਤਿ ਅਤਿਯਾਤੁਂ ਵਾ ਨਿਯ੍ਯਾਤੁਂ ਵਾ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿਮੇ ਵਾ ਜਨਪਦੇ ਅਨੁਸਞ੍ਞਾਤੁਂ। ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾਨਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਫਾਸੁ ਹੋਤਿ ਅਤਿਯਾਤੁਂ ਵਾ ਨਿਯ੍ਯਾਤੁਂ ਵਾ ਬਾਹਿਰਾਨਿ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਨਿ ਪਟਿਵੇਕ੍ਖਿਤੁਂ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੂ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪੇਸਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਪੇਸਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਾਵ ਸਙ੍ਘਮਜ੍ਝੇ ਸਙ੍ਕਸਾਯਨ੍ਤਿ [ਸਙ੍ਕਮ੍ਮ ਝਾਯਨ੍ਤਿ (ਕ॰), ਸਞ੍ਚਾਯਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਅਟ੍ਠ॰)] ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿਮੇ ਵਾ ਜਨਪਦੇ ਅਚ੍ਛਨ੍ਤਿ [ਭਜਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ਤਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹੋਤਿ ਬਹੁਜਨਾਹਿਤਾਯ ਬਹੁਜਨਾਸੁਖਾਯ, ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਰਾਜਾਨੋ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਚੋਰਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਰਞ੍ਞੋ ਫਾਸੁ ਹੋਤਿ ਅਤਿਯਾਤੁਂ ਵਾ ਨਿਯ੍ਯਾਤੁਂ ਵਾ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿਮੇ ਵਾ ਜਨਪਦੇ ਅਨੁਸਞ੍ਞਾਤੁਂ। ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾਨਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਾਸੁ ਹੋਤਿ ਅਤਿਯਾਤੁਂ ਵਾ ਨਿਯ੍ਯਾਤੁਂ ਵਾ ਬਾਹਿਰਾਨਿ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਨਿ ਪਟਿਵੇਕ੍ਖਿਤੁਂ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪੇਸਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੂ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਾਵ

ਸਙ੍ਘਮਜ੍ਝੇ ਸਙ੍ਕਸਾਯਨ੍ਤਿ, ਯੇਨ ਵਾ ਪਨ ਤੇਨ ਪਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ [ਪਪਤਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ਤਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹੋਤਿ ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਬਹੁਜਨਸੁਖਾਯ, ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ।

**੪੧**. ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਨ ਵਣ੍ਣੇਮਿ, ਗਿਹਿਸ੍ਸ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਵਾ। ਗਿਹੀ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਤ੍ਤਾਧਿਕਰਣਹੇਤੁ ਨ ਆਰਾਧਕੋ ਹੋਤਿ ਞਾਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਕੁਸਲਂ।

''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਵਣ੍ਣੇਮਿ, ਗਿਹਿਸ੍ਸ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਵਾ। ਗਿਹੀ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਾਧਿਕਰਣਹੇਤੁ ਆਰਾਧਕੋ ਹੋਤਿ ਞਾਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿ।

**੪੨**. ''ਯੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪ੍ਪਤਿਰੂਪਕੇਹਿ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਪਟਿਬਾਹਨ੍ਤਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਬਹੁਜਨਾਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਬਹੁਜਨਾਸੁਖਾਯ, ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ। ਬਹੁਞ੍ਚ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਚਿਮਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਨ੍ਤਿ।

''ਯੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪ੍ਪਤਿਰੂਪਕੇਹਿ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਅਨੁਲੋਮੇਨ੍ਤਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਬਹੁਜਨਸੁਖਾਯ, ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ। ਬਹੁਞ੍ਚ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਚਿਮਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਠਪੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਸਮਚਿਤ੍ਤਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

# ੫. ਪਰਿਸਵਗ੍ਗੋ

**੪੩**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਉਤ੍ਤਾਨਾ ਚ ਪਰਿਸਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਚ ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਤ੍ਤਾਨਾ ਪਰਿਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਉਦ੍ਧਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਉਨ੍ਨਲ਼ਾ ਚਪਲਾ ਮੁਖਰਾ ਵਿਕਿਣ੍ਣਵਾਚਾ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤੀ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਅਸਮਾਹਿਤਾ ਵਿਬ੍ਭਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ ਪਾਕਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਤ੍ਤਾਨਾ ਪਰਿਸਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਪਰਿਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨੁਦ੍ਧਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਨੁਨ੍ਨਲ਼ਾ ਅਚਪਲਾ ਅਮੁਖਰਾ ਅਵਿਕਿਣ੍ਣਵਾਚਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ ਸਂਵੁਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਪਰਿਸਾ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਸਾ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਰਿਸਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਪਰਿਸਾ’’ਤਿ।

**੪੪**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਵਗ੍ਗਾ ਚ ਪਰਿਸਾ ਸਮਗ੍ਗਾ ਚ ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਗ੍ਗਾ ਪਰਿਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਣ੍ਡਨਜਾਤਾ ਕਲਹਜਾਤਾ ਵਿਵਾਦਾਪਨ੍ਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਮੁਖਸਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਤੁਦਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਗ੍ਗਾ ਪਰਿਸਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਗ੍ਗਾ ਪਰਿਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਮਗ੍ਗਾ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾ ਖੀਰੋਦਕੀਭੂਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਿਯਚਕ੍ਖੂਹਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਗ੍ਗਾ ਪਰਿਸਾ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਸਾ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਰਿਸਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਸਮਗ੍ਗਾ ਪਰਿਸਾ’’ਤਿ।

**੪੫**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਅਨਗ੍ਗਵਤੀ ਚ ਪਰਿਸਾ ਅਗ੍ਗਵਤੀ ਚ ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਗ੍ਗਵਤੀ ਪਰਿਸਾ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਬਾਹੁਲਿਕਾ [ਬਾਹੁਲ੍ਲਿਕਾ (ਸਜਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰) ਟੀਕਾ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ] ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਾਥਲਿਕਾ, ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ, ਪਵਿਵੇਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ, ਨ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਤੇਸਂ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਜਨਤਾ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਾਪਿ ਹੋਤਿ ਬਾਹੁਲਿਕਾ ਸਾਥਲਿਕਾ, ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ, ਪਵਿਵੇਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ, ਨ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਗ੍ਗਵਤੀ ਪਰਿਸਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਗ੍ਗਵਤੀ ਪਰਿਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਬਾਹੁਲਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਨ ਸਾਥਲਿਕਾ, ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ, ਪਵਿਵੇਕੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ, ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਤੇਸਂ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਜਨਤਾ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਾਪਿ ਹੋਤਿ ਨ ਬਾਹੁਲਿਕਾ ਨ ਸਾਥਲਿਕਾ, ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ, ਪਵਿਵੇਕੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ, ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਗ੍ਗਵਤੀ ਪਰਿਸਾ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਸਾ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਰਿਸਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਅਗ੍ਗਵਤੀ ਪਰਿਸਾ’’ਤਿ।

**੪੬**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਅਨਰਿਯਾ ਚ ਪਰਿਸਾ ਅਰਿਯਾ ਚ ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਰਿਯਾ ਪਰਿਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ , ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਰਿਯਾ ਪਰਿਸਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਾ ਪਰਿਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ , ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਾ ਪਰਿਸਾ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਸਾ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਰਿਸਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਅਰਿਯਾ ਪਰਿਸਾ’’ਤਿ।

**੪੭**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਪਰਿਸਾਕਸਟੋ ਚ ਪਰਿਸਾਮਣ੍ਡੋ ਚ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾਕਸਟੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਦੋਸਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਮੋਹਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਭਯਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾਕਸਟੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾਮਣ੍ਡੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨ ਦੋਸਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨ ਮੋਹਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨ ਭਯਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾਮਣ੍ਡੋ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਸਾ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਰਿਸਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਪਰਿਸਾਮਣ੍ਡੋ’’ਤਿ।

**੪੮**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਓਕ੍ਕਾਚਿਤਵਿਨੀਤਾ ਪਰਿਸਾ ਨੋਪਟਿਪੁਚ੍ਛਾਵਿਨੀਤਾ, ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਾਵਿਨੀਤਾ ਪਰਿਸਾ ਨੋਓਕ੍ਕਾਚਿਤਵਿਨੀਤਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਕ੍ਕਾਚਿਤਵਿਨੀਤਾ ਪਰਿਸਾ ਨੋਪਟਿਪੁਚ੍ਛਾਵਿਨੀਤਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇ ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤਭਾਸਿਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਤੇਸੁ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇਸੁ ਨ ਸੁਸ੍ਸੂਸਨ੍ਤਿ ਨ ਸੋਤਂ ਓਦਹਨ੍ਤਿ ਨ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਚ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਕਵਿਤਾ [ਕਵਿਕਤਾ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ਟੀਕਾ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ] ਕਾਵੇਯ੍ਯਾ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਰਾ ਚਿਤ੍ਤਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ ਬਾਹਿਰਕਾ ਸਾਵਕਭਾਸਿਤਾ ਤੇਸੁ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇਸੁ ਸੁਸ੍ਸੂਸਨ੍ਤਿ ਸੋਤਂ ਓਦਹਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਚ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਨ ਚੇਵ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਨ ਚ ਪਟਿਵਿਚਰਨ੍ਤਿ – ‘ਇਦਂ ਕਥਂ, ਇਮਸ੍ਸ ਕੋ ਅਤ੍ਥੋ’ਤਿ? ਤੇ ਅਵਿਵਟਞ੍ਚੇਵ ਨ ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਤ੍ਤਾਨੀਕਤਞ੍ਚ ਨ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੇਸੁ ਚ ਕਙ੍ਖਾਠਾਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਙ੍ਖਂ ਨ ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਕ੍ਕਾਚਿਤਵਿਨੀਤਾ ਪਰਿਸਾ ਨੋ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਾਵਿਨੀਤਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਾਵਿਨੀਤਾ ਪਰਿਸਾ ਨੋਓਕ੍ਕਾਚਿਤਵਿਨੀਤਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇ ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਕਵਿਤਾ ਕਾਵੇਯ੍ਯਾ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਰਾ ਚਿਤ੍ਤਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ ਬਾਹਿਰਕਾ ਸਾਵਕਭਾਸਿਤਾ ਤੇਸੁ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇਸੁ ਨ ਸੁਸ੍ਸੂਸਨ੍ਤਿ ਨ ਸੋਤਂ ਓਦਹਨ੍ਤਿ ਨ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤਭਾਸਿਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਤੇਸੁ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇਸੁ ਸੁਸ੍ਸੂਸਨ੍ਤਿ ਸੋਤਂ ਓਦਹਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਟਿਵਿਚਰਨ੍ਤਿ – ‘ਇਦਂ ਕਥਂ, ਇਮਸ੍ਸ ਕੋ ਅਤ੍ਥੋ’ਤਿ? ਤੇ ਅਵਿਵਟਞ੍ਚੇਵ ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਤ੍ਤਾਨੀਕਤਞ੍ਚ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੇਸੁ ਚ ਕਙ੍ਖਾਠਾਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਙ੍ਖਂ ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਾਵਿਨੀਤਾ ਪਰਿਸਾ ਨੋਓਕ੍ਕਾਚਿਤਵਿਨੀਤਾ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਸਾ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਰਿਸਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਾਵਿਨੀਤਾ ਪਰਿਸਾ ਨੋਓਕ੍ਕਾਚਿਤਵਿਨੀਤਾ’’ਤਿ।

**੪੯**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਗਰੁ ਪਰਿਸਾ ਨੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁ ਪਰਿਸਾ ਨੋ ਆਮਿਸਗਰੁ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਮਿਸਗਰੁ ਪਰਿਸਾ ਨੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਗਿਹੀਨਂ ਓਦਾਤਵਸਨਾਨਂ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ – ‘ਅਸੁਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਅਸੁਕੋ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ , ਅਸੁਕੋ

ਕਾਯਸਕ੍ਖੀ , ਅਸੁਕੋ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਅਸੁਕੋ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਅਸੁਕੋ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ, ਅਸੁਕੋ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ, ਅਸੁਕੋ ਸੀਲਵਾ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮੋ, ਅਸੁਕੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਪਾਪਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ। ਤੇ ਤੇਨ ਲਾਭੰ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਤੰ ਲਾਭੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਗਥਿਤਾ [ਗਧਿਤਾ (ਕ॰)] ਮੁਚ੍ਛਿਤਾ ਅਜ੍ਝੋਪਨ੍ਨਾ [ਅਜ੍ਝੋਸਾਨਾ (ਕ॰), ਅਨਜ੍ਝੋਪਨ੍ਨਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰) ਤਿਕਨਿਪਾਤੇ ਕੁਸਿਨਾਰਵਗ੍ਗੇ ਪਠਮਸੁਤ੍ਤਟੀਕਾ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ] ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਅਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਮਿਸਗਰੁ ਪਰਿਸਾ ਨੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁ ਪਰਿਸਾ ਨੋਆਮਿਸਗਰੁ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸੰ ਪਰਿਸਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਗਿਹੀਨੰ ਓਦਾਤਵਸਨਾਨੰ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੰ ਨ ਭਾਸਨ੍ਤਿ – 'ਅਸੁਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਅਸੁਕੋ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਅਸੁਕੋ ਕਾਯਸਕ੍ਖੀ, ਅਸੁਕੋ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਅਸੁਕੋ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਅਸੁਕੋ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸ੍ਸਾਰੀ, ਅਸੁਕੋ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ, ਅਸੁਕੋ ਸੀਲਵਾ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮੋ, ਅਸੁਕੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਪਾਪਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ। ਤੇ ਤੇਨ ਲਾਭੰ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਤੰ ਲਾਭੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਅਗਥਿਤਾ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤਾ ਅਨਜ੍ਝੋਸਨ੍ਨਾ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁ ਪਰਿਸਾ ਨੋਆਮਿਸਗਰੁ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਸਾ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਪਰਿਸਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁ ਪਰਿਸਾ ਨੋਆਮਿਸਗਰੂ''ਤਿ।

**੫੦**. ''ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਵਿਸਮਾ ਚ ਪਰਿਸਾ ਸਮਾ ਚ ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਸਮਾ ਪਰਿਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸੰ ਪਰਿਸਾਯੰ ਅਧਮ੍ਮਕਮ੍ਮਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ , ਅਵਿਨਯਕਮ੍ਮਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਿਨਯਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਧਮ੍ਮਕਮ੍ਮਾਨਿ ਦਿਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨ ਦਿਪ੍ਪਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਨਯਕਮ੍ਮਾਨਿ ਦਿਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਵਿਨਯਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨ ਦਿਪ੍ਪਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਸਮਾ ਪਰਿਸਾ। ( ) [(ਵਿਸਮਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਪਰਿਸਾਯ ਅਧਮ੍ਮਕਮ੍ਮਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ... ਵਿਨਯਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨ ਦਿਪ੍ਪਨ੍ਤਿ।) (ਸੀ॰ ਪੀ॰)]

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾ ਪਰਿਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸੰ ਪਰਿਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮਕਮ੍ਮਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਮ੍ਮਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਵਿਨਯਕਮ੍ਮਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਵਿਨਯਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਕਮ੍ਮਾਨਿ ਦਿਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਅਧਮ੍ਮਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨ ਦਿਪ੍ਪਨ੍ਤਿ, ਵਿਨਯਕਮ੍ਮਾਨਿ ਦਿਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਅਵਿਨਯਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨ ਦਿਪ੍ਪਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾ ਪਰਿਸਾ। ( ) [(ਸਮਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਕਮ੍ਮਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ... ਅਵਿਨਯਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨ ਦਿਪ੍ਪਨ੍ਤਿ।) (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਸਾ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਪਰਿਸਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਸਮਾ ਪਰਿਸਾ''ਤਿ।

**੫੧**. ''ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਅਧਮ੍ਮਿਕਾ ਚ ਪਰਿਸਾ ਧਮ੍ਮਿਕਾ ਚ ਪਰਿਸਾ...ਪੇ॰... ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਸਾ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਪਰਿਸਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਧਮ੍ਮਿਕਾ ਪਰਿਸਾ''ਤਿ।

**੫੨**. ''ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਅਧਮ੍ਮਵਾਦਿਨੀ ਚ ਪਰਿਸਾ ਧਮ੍ਮਵਾਦਿਨੀ ਚ ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮਵਾਦਿਨੀ ਪਰਿਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸੰ ਪਰਿਸਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਧਿਕਰਣੰ ਆਦਿਯਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਿਕੰ ਵਾ ਅਧਮ੍ਮਿਕੰ ਵਾ। ਤੇ ਤੰ ਅਧਿਕਰਣੰ ਆਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਨ ਚੇਵ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਚ ਸਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਨਿਜ੍ਝਾਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਚ ਨਿਜ੍ਝਤ੍ਤਿੰ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਸਞ੍ਞਤ੍ਤਿਬਲਾ ਅਨਿਜ੍ਝਤ੍ਤਿਬਲਾ ਅਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਮਨ੍ਤਿਨੋ ਤਮੇਵ ਅਧਿਕਰਣੰ ਥਾਮਸਾ ਪਰਾਮਾਸਾ [ਪਰਾਮਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ – 'ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚੰ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮਵਾਦਿਨੀ ਪਰਿਸਾ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਵਾਦਿਨੀ ਪਰਿਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸੰ ਪਰਿਸਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਧਿਕਰਣੰ ਆਦਿਯਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਿਕੰ ਵਾ ਅਧਮ੍ਮਿਕੰ ਵਾ। ਤੇ ਤੰ ਅਧਿਕਰਣੰ ਆਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ ਚੇਵ ਸਞ੍ਞਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨਿਜ੍ਝਾਪੇਨ੍ਤਿ ਚੇਵ ਨਿਜ੍ਝਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਸਞ੍ਞਤ੍ਤਿਬਲਾ ਨਿਜ੍ਝਤ੍ਤਿਬਲਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਮਨ੍ਤਿਨੋ, ਨ ਤਮੇਵ ਅਧਿਕਰਣੰ ਥਾਮਸਾ

ਪਰਾਮਾਸਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ – 'ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਵਾਦਿਨੀ ਪਰਿਸਾ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਸਾ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਰਿਸਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮਵਾਦਿਨੀ ਪਰਿਸਾ''ਤਿ।

ਪਰਿਸਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਉਤ੍ਤਾਨਾ ਵਗ੍ਗਾ ਅਗ੍ਗਵਤੀ, ਅਰਿਯਾ ਕਸਟੋ ਚ ਪਞ੍ਚਮੋ।
ਓਕ੍ਕਾਚਿਤਆਮਿਸਞ੍ਚੇਵ, ਵਿਸਮਾ ਅਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮਿਯੇਨ ਚਾਤਿ॥

ਪਠਮੋ ਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

## ੨. ਦੁਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

# (੬) ੧. ਪੁਗ੍ਗਲਵਗ੍ਗੋ

**੫੩**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਬਹੁਜਨਸੁਖਾਯ, ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਤਥਾਗਤੋ ਚ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਰਾਜਾ ਚ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਬਹੁਜਨਸੁਖਾਯ, ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ।

**੫੪**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯਮਨੁਸ੍ਸਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਤਥਾਗਤੋ ਚ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਰਾਜਾ ਚ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯਮਨੁਸ੍ਸਾ''ਤਿ।

**੫੫**. ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਕਾਲਕਿਰਿਯਾ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਨੁਤਪ੍ਪਾ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ? ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਚ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਰਞ੍ਞੋ ਚ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਕਾਲਕਿਰਿਯਾ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਨੁਤਪ੍ਪਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

**੫੬**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਥੂਪਾਰਹਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਤਥਾਗਤੋ ਚ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਰਾਜਾ ਚ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਥੂਪਾਰਹਾ''ਤਿ।

**੫੭**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੁਦ੍ਧਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਤਥਾਗਤੋ ਚ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਬੁਦ੍ਧਾ''ਤਿ।

**੫੮**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਨਿਯਾ ਫਲਨ੍ਤਿਯਾ ਨ ਸਨ੍ਤਸਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਭਿਕ੍ਖੁ ਚ ਖੀਣਾਸਵੋ, ਹਤ੍ਥਾਜਾਨੀਯੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਅਸਨਿਯਾ ਫਲਨ੍ਤਿਯਾ ਨ ਸਨ੍ਤਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੫੯**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਨਿਯਾ ਫਲਨ੍ਤਿਯਾ ਨ ਸਨ੍ਤਸਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਭਿਕ੍ਖੁ ਚ ਖੀਣਾਸਵੋ, ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਅਸਨਿਯਾ ਫਲਨ੍ਤਿਯਾ ਨ ਸਨ੍ਤਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੬੦**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਨਿਯਾ ਫਲਨ੍ਤਿਯਾ ਨ ਸਨ੍ਤਸਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਭਿਕ੍ਖੁ ਚ ਖੀਣਾਸਵੋ, ਸੀਹੋ ਚ ਮਿਗਰਾਜਾ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਅਸਨਿਯਾ ਫਲਨ੍ਤਿਯਾ ਨ ਸਨ੍ਤਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੬੧**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨਾ ਕਿਂਪੁਰਿਸਾ ਮਾਨੁਸਿਂ ਵਾਚਂ ਨ ਭਾਸਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਮਾ ਚ ਮੁਸਾ ਭਣਿਮ੍ਹਾ, ਮਾ ਚ ਪਰਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਿਮ੍ਹਾਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨਾ ਕਿਂਪੁਰਿਸਾ ਮਾਨੁਸਿਂ ਵਾਚਂ ਨ ਭਾਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੬੨**. ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਤ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ? ਮੇਥੁਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਵਿਜਾਯਨਸ੍ਸ ਚ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤਿਤ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤੀ''ਤਿ।

**੬੩**. ''ਅਸਨ੍ਤੁਸਨ੍ਨਿਵਾਸਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸਨ੍ਤੁਸਨ੍ਨਿਵਾਸਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਨ੍ਤੁਸਨ੍ਨਿਵਾਸੋ ਹੋਤਿ, ਕਥਞ੍ਚ ਅਸਨ੍ਤੋ ਸਨ੍ਨਿਵਸਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਥੇਰਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਥੇਰੋਪਿ ਮਂ ਨ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਮਜ੍ਝਿਮੋਪਿ ਮਂ ਨ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਨਵੋਪਿ ਮਂ ਨ ਵਦੇਯ੍ਯ; ਥੇਰਮ੍ਪਾਹਂ ਨ ਵਦੇਯ੍ਯਂ, ਮਜ੍ਝਿਮਮ੍ਪਾਹਂ ਨ ਵਦੇਯ੍ਯਂ, ਨਵਮ੍ਪਾਹਂ ਨ ਵਦੇਯ੍ਯਂ। ਥੇਰੋ ਚੇਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਅਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਨੋ ਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ, ਨੋਤਿ ਨਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ ਵਿਹੇਠੇਯ੍ਯਂ [ਵਿਹੇਸੇਯ੍ਯਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਸ੍ਸਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਨਪ੍ਪਟਿਕਰੇਯ੍ਯਂ। ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਚੇਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਨਵੋ ਚੇਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਅਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਨੋ ਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ, ਨੋਤਿ ਨਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ ਵਿਹੇਠੇਯ੍ਯਂ ਪਸ੍ਸਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਨਪ੍ਪਟਿਕਰੇਯ੍ਯਂ' । ਮਜ੍ਝਿਮਸ੍ਸਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਨਵਸ੍ਸਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਥੇਰੋਪਿ ਮਂ ਨ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਮਜ੍ਝਿਮੋਪਿ ਮਂ ਨ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਨਵੋਪਿ ਮਂ ਨ ਵਦੇਯ੍ਯ; ਥੇਰਮ੍ਪਾਹਂ ਨ ਵਦੇਯ੍ਯਂ, ਮਜ੍ਝਿਮਮ੍ਪਾਹਂ ਨ ਵਦੇਯ੍ਯਂ, ਨਵਮ੍ਪਾਹਂ ਨ ਵਦੇਯ੍ਯਂ। ਥੇਰੋ ਚੇਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਅਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਨੋ ਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਨੋਤਿ ਨਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ ਵਿਹੇਠੇਯ੍ਯਂ ਪਸ੍ਸਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਨਪ੍ਪਟਿਕਰੇਯ੍ਯਂ। ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਚੇਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਨਵੋ ਚੇਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਅਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਨੋ ਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ, ਨੋਤਿ ਨਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ ਵਿਹੇਠੇਯ੍ਯਂ ਪਸ੍ਸਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਨਪ੍ਪਟਿਕਰੇਯ੍ਯਂ'। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਨ੍ਤੁਸਨ੍ਨਿਵਾਸੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਅਸਨ੍ਤੋ ਸਨ੍ਨਿਵਸਨ੍ਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤੁਸਨ੍ਨਿਵਾਸੋ ਹੋਤਿ, ਕਥਞ੍ਚ ਸਨ੍ਤੋ ਸਨ੍ਨਿਵਸਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਥੇਰਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਥੇਰੋਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਮਜ੍ਝਿਮੋਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਨਵੋਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ; ਥੇਰਮ੍ਪਾਹਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ, ਮਜ੍ਝਿਮਮ੍ਪਾਹਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ, ਨਵਮ੍ਪਾਹਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ। ਥੇਰੋ ਚੇਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਨੋ ਅਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ, ਸਾਧੂਤਿ ਨਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ ਨ ਵਿਹੇਠੇਯ੍ਯਂ ਪਸ੍ਸਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਪਟਿਕਰੇਯ੍ਯਂ। ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਚੇਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਨਵੋ ਚੇਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਨੋ ਅਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ, ਸਾਧੂਤਿ ਨਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ ਨ ਨਂ ਵਿਹੇਠੇਯ੍ਯਂ ਪਸ੍ਸਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਪਟਿਕਰੇਯ੍ਯਂ'। ਮਜ੍ਝਿਮਸ੍ਸਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਨਵਸ੍ਸਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਥੇਰੋਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਮਜ੍ਝਿਮੋਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਨਵੋਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ; ਥੇਰਮ੍ਪਾਹਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ, ਮਜ੍ਝਿਮਮ੍ਪਾਹਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ, ਨਵਮ੍ਪਾਹਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ। ਥੇਰੋ ਚੇਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਨੋ ਅਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ, ਸਾਧੂਤਿ ਨਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ ਨ ਨਂ ਵਿਹੇਠੇਯ੍ਯਂ ਪਸ੍ਸਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਪਟਿਕਰੇਯ੍ਯਂ। ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਚੇਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਨਵੋ ਚੇਪਿ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਮਂ ਵਦੇਯ੍ਯ ਨੋ ਅਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ, ਸਾਧੂਤਿ ਨਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ ਨ ਨਂ ਵਿਹੇਠੇਯ੍ਯਂ ਪਸ੍ਸਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਪਟਿਕਰੇਯ੍ਯਂ'। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤੁਸਨ੍ਨਿਵਾਸੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਨ੍ਤੋ ਸਨ੍ਨਿਵਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੬੪**. ''ਯਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਕਰਣੇ ਉਭਤੋ ਵਚੀਸਂਸਾਰੋ ਦਿਟ੍ਠਿਪਲ਼ਾਸੋ ਚੇਤਸੋ ਆਘਾਤੋ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨਭਿਰਦ੍ਧਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਕਰਣੇ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – 'ਦੀਘਤ੍ਤਾਯ ਖਰਤ੍ਤਾਯ ਵਾਲ਼ਤ੍ਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਚ ਨ ਫਾਸੁਂ [ਫਾਸੁ (ਕ॰)] ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ'। ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਕਰਣੇ ਉਭਤੋ ਵਚੀਸਂਸਾਰੋ ਦਿਟ੍ਠਿਪਲ਼ਾਸੋ ਚੇਤਸੋ ਆਘਾਤੋ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨਭਿਰਦ੍ਧਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਵੂਪਸਨ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਕਰਣੇ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – 'ਨ ਦੀਘਤ੍ਤਾਯ ਖਰਤ੍ਤਾਯ ਵਾਲ਼ਤ੍ਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਚ ਫਾਸੁਂ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'''ਤਿ।

ਪੁਗ੍ਗਲਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

# (੭) ੨. ਸੁਖਵਗ੍ਗੋ

**੬੫**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਗਿਹਿਸੁਖਞ੍ਚ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸੁਖਞ੍ਚ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਖਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸੁਖਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ।

**੬੬**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਕਾਮਸੁਖਞ੍ਚ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਞ੍ਚ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਖਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸੁਖਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ।

**੬੭**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਉਪਧਿਸੁਖਞ੍ਚ ਨਿਰੁਪਧਿਸੁਖਞ੍ਚ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਖਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸੁਖਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਨਿਰੁਪਧਿਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ।

**੬੮**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਸਾਸਵਸੁਖਞ੍ਚ ਅਨਾਸਵਸੁਖਞ੍ਚ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਖਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸੁਖਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਅਨਾਸਵਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ।

**੬੯**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਸਾਮਿਸਞ੍ਚ ਸੁਖੰ ਨਿਰਾਮਿਸਞ੍ਚ ਸੁਖੰ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਖਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸੁਖਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਨਿਰਾਮਿਸੰ ਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ।

**੭੦**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਅਰਿਯਸੁਖਞ੍ਚ ਅਨਰਿਯਸੁਖਞ੍ਚ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਖਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸੁਖਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਅਰਿਯਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ।

**੭੧**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਕਾਯਿਕਞ੍ਚ ਸੁਖੰ ਚੇਤਸਿਕਞ੍ਚ ਸੁਖੰ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਖਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸੁਖਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਚੇਤਸਿਕੰ ਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ।

**੭੨**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਞ੍ਚ ਸੁਖੰ ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕਞ੍ਚ ਸੁਖੰ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਖਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸੁਖਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕੰ ਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ।

**੭੩**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਸਾਤਸੁਖਞ੍ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਖਞ੍ਚ । ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਖਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸੁਖਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ।

**੭੪**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਾਧਿਸੁਖਞ੍ਚ ਅਸਮਾਧਿਸੁਖਞ੍ਚ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਖਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸੁਖਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਸਮਾਧਿਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ।

**੭੫**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਸੁਖੰ ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਸੁਖੰ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਖਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸੁਖਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕਾਰਮ੍ਮਣੰ ਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ।

**੭੬**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਸਾਤਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਸੁਖੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਸੁਖੰ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਖਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸੁਖਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਰਮ੍ਮਣੰ ਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ।

**੧੧**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਸੁਖਂ ਅਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਸੁਖਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਖਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸੁਖਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਅਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ।

ਸੁਖਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

# (੮) ੩. ਸਨਿਮਿਤ੍ਤਵਗ੍ਗੋ

**੭੮**. ''ਸਨਿਮਿਤ੍ਤਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਏਵੰ ਤੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੭੯**. ''ਸਨਿਦਾਨਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨੋ ਅਨਿਦਾਨਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਏਵੰ ਤੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੮੦**. ''ਸਹੇਤੁਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨੋ ਅਹੇਤੁਕਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਹੇਤੁਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਏਵੰ ਤੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੮੧**. ''ਸਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਤੇਸੰਯੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਪਹਾਨਾ ਏਵੰ ਤੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੮੨**. ''ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨੋ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਏਵੰ ਤੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੮੩**. ''ਸਰੂਪਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨੋ ਅਰੂਪਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਏਵੰ ਤੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੮੪**. ''ਸਵੇਦਨਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨੋ ਅਵੇਦਨਾ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਵੇਦਨਾਯ ਪਹਾਨਾ ਏਵੰ ਤੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੮੫**. ''ਸਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨੋ ਅਸਞ੍ਞਾ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਸਞ੍ਞਾਯ ਪਹਾਨਾ ਏਵੰ ਤੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੮੬**. ''ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨੋ ਅਵਿਞ੍ਞਾਣਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਏਵੰ ਤੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੮੭**. ''ਸਙ੍ਖਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨੋ ਅਸਙ੍ਖਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਙ੍ਖਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਏਵੰ ਤੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਸਨਿਮਿਤ੍ਤਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

# (੯) ੪. ਧਮ੍ਮਵਗ੍ਗੋ

**੮੮**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਚ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ।

**੮੯**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਪਗ੍ਗਾਹੋ ਚ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ।

**੯੦**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ।

**੯੧**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ।

**੯੨**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਭਵਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਵਿਭਵਦਿਟ੍ਠਿ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ।

**੯੩**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਅਹਿਰਿਕਞ੍ਚ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ । ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ।

**੯੪**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਹਿਰੀ ਚ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ।

**੯੫**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਦੋਵਚਸ੍ਸਤਾ ਚ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਾ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ।

**੯੬**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸੋਵਚਸ੍ਸਤਾ ਚ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ।

**੯੭**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਧਾਤੁਕੁਸਲਤਾ ਚ ਮਨਸਿਕਾਰਕੁਸਲਤਾ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ।

**੯੮**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਆਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਤਾ ਚ ਆਪਤ੍ਤਿਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲਤਾ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ।

ਧਮ੍ਮਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

## (੧੦) ੫. ਬਾਲਵਗ੍ਗੋ

**੯੯**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਅਨਾਗਤਂ ਭਾਰਂ ਵਹਤਿ, ਯੋ ਚ ਆਗਤਂ ਭਾਰਂ ਨ ਵਹਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਬਾਲਾ''ਤਿ।

**੧੦੦**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਅਨਾਗਤਂ ਭਾਰਂ ਨ ਵਹਤਿ, ਯੋ ਚ ਆਗਤਂ ਭਾਰਂ ਵਹਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾ''ਤਿ।

**੧੦੧**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਅਕਪ੍ਪਿਯੇ ਕਪ੍ਪਿਯਸਞ੍ਞੀ, ਯੋ ਚ ਕਪ੍ਪਿਯੇ ਅਕਪ੍ਪਿਯਸਞ੍ਞੀ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਦ੍ਵੇ ਬਾਲਾ''ਤਿ।

**੧੦੨**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਅਕਪ੍ਪਿਯੇ ਅਕਪ੍ਪਿਯਸਞ੍ਞੀ, ਯੋ ਚ ਕਪ੍ਪਿਯੇ ਕਪ੍ਪਿਯਸਞ੍ਞੀ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾ''ਤਿ।

**੧੦੩**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਪਤ੍ਤਿਸਞ੍ਞੀ, ਯੋ ਚ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿਸਞ੍ਞੀ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਬਾਲਾ''ਤਿ।

**੧੦੪**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿਸਞ੍ਞੀ, ਯੋ ਚ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਪਤ੍ਤਿਸਞ੍ਞੀ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾ''ਤਿ।

**੧੦੫**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਅਧਮ੍ਮੇ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞੀ, ਯੋ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞੀ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਬਾਲਾ''ਤਿ।

**੧੦੬**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞੀ, ਯੋ ਚ ਅਧਮ੍ਮੇ ਅਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞੀ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾ''ਤਿ।

**੧੦੭**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਅਵਿਨਯੇ ਵਿਨਯਸਞ੍ਞੀ, ਯੋ ਚ ਵਿਨਯੇ ਅਵਿਨਯਸਞ੍ਞੀ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਬਾਲਾ''ਤਿ।

**੧੦੮**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਅਵਿਨਯੇ ਅਵਿਨਯਸਞ੍ਞੀ, ਯੋ ਚ ਵਿਨਯੇ ਵਿਨਯਸਞ੍ਞੀ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾ''ਤਿ।

**੧੦੯**. ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ? ਯੋ ਚ ਨ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਿਤਬ੍ਬਂ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਤਿ, ਯੋ ਚ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਿਤਬ੍ਬਂ ਨ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਤਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਆਸਵਾ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੧੧੦**. ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾ ਨ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ? ਯੋ ਚ ਨ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਿਤਬ੍ਬਂ ਨ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਤਿ, ਯੋ ਚ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਿਤਬ੍ਬਂ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਤਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਆਸਵਾ ਨ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੧੧੧**. ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ? ਯੋ ਚ ਅਕਪ੍ਪਿਯੇ ਕਪ੍ਪਿਯਸਞ੍ਞੀ, ਯੋ ਚ ਕਪ੍ਪਿਯੇ ਅਕਪ੍ਪਿਯਸਞ੍ਞੀ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਆਸਵਾ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੧੧੨**. ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾ ਨ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ? ਯੋ ਚ ਅਕਪ੍ਪਿਯੇ ਅਕਪ੍ਪਿਯਸਞ੍ਞੀ, ਯੋ ਚ ਕਪ੍ਪਿਯੇ ਕਪ੍ਪਿਯਸਞ੍ਞੀ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਆਸਵਾ ਨ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੧੧੩**. ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ? ਯੋ ਚ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿਸਞ੍ਞੀ, ਯੋ ਚ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਪਤ੍ਤਿਸਞ੍ਞੀ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਆਸਵਾ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੧੧੪**. ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾ ਨ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ? ਯੋ ਚ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਪਤ੍ਤਿਸਞ੍ਞੀ , ਯੋ ਚ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿਸਞ੍ਞੀ । ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਆਸਵਾ ਨ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੧੧੫**. ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ? ਯੋ ਚ ਅਧਮ੍ਮੇ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞੀ, ਯੋ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞੀ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਆਸਵਾ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੧੧੬**. ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾ ਨ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ? ਯੋ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞੀ, ਯੋ ਚ ਅਧਮ੍ਮੇ ਅਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞੀ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਆਸਵਾ ਨ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੧੧੭**. ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ? ਯੋ ਚ ਅਵਿਨਯੇ ਵਿਨਯਸਞ੍ਞੀ, ਯੋ ਚ ਵਿਨਯੇ ਅਵਿਨਯਸਞ੍ਞੀ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਆਸਵਾ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

**੧੧੮**. ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾ ਨ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ? ਯੋ ਚ ਅਵਿਨਯੇ ਅਵਿਨਯਸਞ੍ਞੀ, ਯੋ ਚ ਵਿਨਯੇ ਵਿਨਯਸਞ੍ਞੀ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਆਸਵਾ ਨ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਬਾਲਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਦੁਤਿਯੋ ਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

### ੩. ਤਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

# (੧੧) ੧. ਆਸਾਦੁਪ੍ਪਜਹਵਗ੍ਗੋ

**੧੧੯**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਾ ਦੁਪ੍ਪਜਹਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਲਾਭਾਸਾ ਚ ਜੀਵਿਤਾਸਾ ਚ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਆਸਾ ਦੁਪ੍ਪਜਹਾ’’ਤਿ।

**੧੨੦**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ ? ਯੋ ਚ ਪੁਬ੍ਬਕਾਰੀ, ਯੋ ਚ ਕਤਞ੍ਞੂ ਕਤਵੇਦੀ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ।

**੧੨੧**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਤਿਤ੍ਤੋ ਚ ਤਪ੍ਪੇਤਾ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ।

**੧੨੨**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਦੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਲਦ੍ਧਂ ਲਦ੍ਧਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਯੋ ਚ ਲਦ੍ਧਂ ਲਦ੍ਧਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਦੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯਾ’’ਤਿ।

**੧੨੩**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸੁਤਪ੍ਪਯਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚ ਲਦ੍ਧਂ ਲਦ੍ਧਂ ਨ ਨਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਯੋ ਚ ਲਦ੍ਧਂ ਲਦ੍ਧਂ ਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸੁਤਪ੍ਪਯਾ’’ਤਿ।

**੧੨੪**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚਯਾ ਰਾਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਯੋਨਿਸੋ ਚ ਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਰਾਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿ।

**੧੨੫**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚਯਾ ਦੋਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਪਟਿਘਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਯੋਨਿਸੋ ਚ ਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਦੋਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿ।

**੧੨੬**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚਯਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਪਰਤੋ ਚ ਘੋਸੋ ਅਯੋਨਿਸੋ ਚ ਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿ।

**੧੨੭**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਪਰਤੋ ਚ ਘੋਸੋ, ਯੋਨਿਸੋ ਚ ਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿ।

**੧੨੮**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਪਤ੍ਤਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਲਹੁਕਾ ਚ ਆਪਤ੍ਤਿ, ਗਰੁਕਾ ਚ ਆਪਤ੍ਤਿ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਆਪਤ੍ਤਿਯੋ’’ਤਿ।

**੧੨੯**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਪਤ੍ਤਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਾ ਚ ਆਪਤ੍ਤਿ, ਅਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਾ ਚ ਆਪਤ੍ਤਿ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਆਪਤ੍ਤਿਯੋ’’ਤਿ।

**੧੩੦**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਪਤ੍ਤਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਸਾਵਸੇਸਾ ਚ ਆਪਤ੍ਤਿ, ਅਨਵਸੇਸਾ ਚ ਆਪਤ੍ਤਿ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਆਪਤ੍ਤਿਯੋ’’ਤਿ।

ਆਸਾਦੁਪ੍ਪਜਹਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

# (੧੨) ੨. ਆਯਾਚਨਵਗ੍ਗੋ

**੧੩੧**. ‘‘ਸਦ੍ਧੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਸਮ੍ਮਾ ਆਯਾਚਮਾਨੋ ਆਯਾਚੇਯ੍ਯ – ‘ਤਾਦਿਸੋ ਹੋਮਿ ਯਾਦਿਸਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ’ਤਿ। ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੁਲਾ ਏਤਂ ਪਮਾਣਂ ਮਮ ਸਾਵਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਯਦਿਦਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ’’ਤਿ।

**੧੩੨**. ‘‘ਸਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਏਵਂ ਸਮ੍ਮਾ ਆਯਾਚਮਾਨਾ ਆਯਾਚੇਯ੍ਯ – ‘ਤਾਦਿਸੀ ਹੋਮਿ ਯਾਦਿਸੀ ਖੇਮਾ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਉਪ੍ਪਲਵਣ੍ਣਾ ਚਾ’ਤਿ। ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੁਲਾ ਏਤਂ ਪਮਾਣਂ ਮਮ ਸਾਵਿਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨਂ ਯਦਿਦਂ ਖੇਮਾ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਉਪ੍ਪਲਵਣ੍ਣਾ ਚਾ’’ਤਿ।

**੧੩੩**. ‘‘ਸਦ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਏਵਂ ਸਮ੍ਮਾ ਆਯਾਚਮਾਨੋ ਆਯਾਚੇਯ੍ਯ – ‘ਤਾਦਿਸੋ ਹੋਮਿ ਯਾਦਿਸੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਚ ਗਹਪਤਿ ਹਤ੍ਥਕੋ ਚ ਆਲ਼ਵਕੋ’ਤਿ। ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੁਲਾ ਏਤਂ ਪਮਾਣਂ ਮਮ ਸਾਵਕਾਨਂ ਉਪਾਸਕਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਚਿਤ੍ਤੋ ਚ ਗਹਪਤਿ ਹਤ੍ਥਕੋ ਚ ਆਲ਼ਵਕੋ’’ਤਿ।

**੧੩੪**. ‘‘ਸਦ੍ਧਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਸਿਕਾ ਏਵਂ ਸਮ੍ਮਾ ਆਯਾਚਮਾਨਾ ਆਯਾਚੇਯ੍ਯ – ‘ਤਾਦਿਸੀ ਹੋਮਿ ਯਾਦਿਸੀ ਖੁਜ੍ਜੁਤ੍ਤਰਾ ਚ ਉਪਾਸਿਕਾ ਵੇਲ਼ੁਕਣ੍ਡਕਿਯਾ [ਵੇਲ਼ੁਕਣ੍ਡਕੀ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੩੭; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੭੬ ਆਗਤਂ)] ਚ ਨਨ੍ਦਮਾਤਾ’ਤਿ। ਏਸਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੁਲਾ ਏਤਂ ਪਮਾਣਂ ਮਮ ਸਾਵਿਕਾਨਂ ਉਪਾਸਿਕਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਖੁਜ੍ਜੁਤ੍ਤਰਾ ਚ ਉਪਾਸਿਕਾ ਵੇਲ਼ੁਕਣ੍ਡਕਿਯਾ ਚ ਨਨ੍ਦਮਾਤਾ’’ਤਿ।

**੧੩੫**. ‘‘ਦ੍ਵੀਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਖਤਂ ਉਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਸਾਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਾਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ? ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਖਤਂ ਉਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਸਾਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਾਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤੀਤਿ।

‘‘ਦ੍ਵੀਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਿਯਤ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਕ੍ਖਤਂ ਅਨੁਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਨਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ? ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਿਯਤ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਕ੍ਖਤਂ ਅਨੁਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਨਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤੀ’’ਤਿ।

**੧੩੬**. ‘‘ਦ੍ਵੀਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਖਤਂ ਉਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਸਾਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਾਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ? ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਠਾਨੇ ਪਸਾਦਂ ਉਪਦਂਸੇਤਿ, ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਠਾਨੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦਂ ਉਪਦਂਸੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਖਤਂ ਉਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਸਾਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਾਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤੀਤਿ।

‘‘ਦ੍ਵੀਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਿਯਤ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਕ੍ਖਤਂ ਅਨੁਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਨਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ? ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਠਾਨੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦਂ ਉਪਦਂਸੇਤਿ, ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਠਾਨੇ ਪਸਾਦਂ ਉਪਦਂਸੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ,

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਿਯਤ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਕ੍ਖਤਂ ਅਨੁਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਨਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤੀ''ਤਿ।

**੧੩੭**. ''ਦ੍ਵੀਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਖਤਂ ਉਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਸਾਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਾਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ , ਬਹੁਞ੍ਚ ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ? ਮਾਤਰਿ ਚ ਪਿਤਰਿ ਚ। ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਖਤਂ ਉਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਸਾਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਾਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤੀਤਿ।

''ਦ੍ਵੀਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਿਯਤ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਕ੍ਖਤਂ ਅਨੁਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਨਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ? ਮਾਤਰਿ ਚ ਪਿਤਰਿ ਚ। ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਿਯਤ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਕ੍ਖਤਂ ਅਨੁਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਨਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤੀ''ਤਿ।

**੧੩੮**. ''ਦ੍ਵੀਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਖਤਂ ਉਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਸਾਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਾਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ? ਤਥਾਗਤੇ ਚ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੇ ਚ। ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਖਤਂ ਉਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਸਾਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਾਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤੀਤਿ।

''ਦ੍ਵੀਸੁ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਿਯਤ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਕ੍ਖਤਂ ਅਨੁਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਨਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ? ਤਥਾਗਤੇ ਚ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੇ ਚ। ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਿਯਤ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਕ੍ਖਤਂ ਅਨੁਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਨਨੁਵਜ੍ਜੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤੀ''ਤਿ।

**੧੩੯**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਚਿਤ੍ਤਵੋਦਾਨਞ੍ਚ ਨ ਚ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ ਉਪਾਦਿਯਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ।

**੧੪੦**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਕੋਧੋ ਚ ਉਪਨਾਹੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ।

**੧੪੧**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਕੋਧਵਿਨਯੋ ਚ ਉਪਨਾਹਵਿਨਯੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ।

ਆਯਾਚਨਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

# (੧੩) ੩. ਦਾਨਵੱਗੋ

**੧੪੨**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਾਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਦਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਦਾਨਞ੍ਚ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਦਾਨਾਨਿ। ਏਤਦੱਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨੰ ਦਾਨਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਧਮ੍ਮਦਾਨ’’ਨ੍ਤਿ।

**੧੪੩**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਗਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਯਾਗੋ ਚ ਧਮ੍ਮਯਾਗੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਯਾਗਾ। ਏਤਦੱਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨੰ ਯਾਗਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਧਮ੍ਮਯਾਗੋ’’ਤਿ।

**੧੪੪**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਗਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਚਾਗੋ ਚ ਧਮ੍ਮਚਾਗੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਚਾਗਾ। ਏਤਦੱਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨੰ ਚਾਗਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਧਮ੍ਮਚਾਗੋ’’ਤਿ।

**੧੪੫**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ ਚ ਧਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾ। ਏਤਦੱਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨੰ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਧਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ’’ਤਿ।

**੧੪੬**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭੋਗਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਭੋਗੋ ਚ ਧਮ੍ਮਭੋਗੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਭੋਗਾ। ਏਤਦੱਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨੰ ਭੋਗਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਧਮ੍ਮਭੋਗੋ’’ਤਿ।

**੧੪੭**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਭੋਗਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਸਮ੍ਭੋਗੋ ਚ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਭੋਗੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਭੋਗਾ। ਏਤਦੱਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨੰ ਸਮ੍ਭੋਗਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਭੋਗੋ’’ਤਿ।

**੧੪੮**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੰਵਿਭਾਗਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਸੰਵਿਭਾਗੋ ਚ ਧਮ੍ਮਸੰਵਿਭਾਗੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੰਵਿਭਾਗਾ। ਏਤਦੱਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨੰ ਸੰਵਿਭਾਗਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਧਮ੍ਮਸੰਵਿਭਾਗੋ’’ਤਿ।

**੧੪੯**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਗਹਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਸਙ੍ਗਹੋ ਚ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸਙ੍ਗਹਾ। ਏਤਦੱਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨੰ ਸਙ੍ਗਹਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹੋ’’ਤਿ।

**੧੫੦**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਗ੍ਗਹਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਾਨੁਗ੍ਗਹੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾਨੁਗ੍ਗਹੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਅਨੁਗ੍ਗਹਾ। ਏਤਦੱਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨੰ ਅਨੁਗ੍ਗਹਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਧਮ੍ਮਾਨੁਗ੍ਗਹੋ’’ਤਿ।

**੧੫੧**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਕਮ੍ਪਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਾਨੁਕਮ੍ਪਾ ਚ ਧਮ੍ਮਾਨੁਕਮ੍ਪਾ ਚ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾ। ਏਤਦੱਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸੰ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨੰ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਧਮ੍ਮਾਨੁਕਮ੍ਪਾ’’ਤਿ।

ਦਾਨਵੱਗੋ ਤਤਿਯੋ।

# (੧੪) ੪. ਸਨ੍ਥਾਰਵਗ੍ਗੋ

**੧੫੨**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਥਾਰਾ [ਸਨ੍ਧਾਰਾ (ਕ॰)]। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਸਨ੍ਥਾਰੋ ਚ ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਥਾਰੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸਨ੍ਥਾਰਾ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਨ੍ਥਾਰਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਥਾਰੋ’’ਤਿ।

**੧੫੩**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਾ [ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਰਾ (ਕ॰)]। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੋ ਚ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਾ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੋ’’ਤਿ।

**੧੫੪**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਸਨਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸੇਸਨਾ ਚ ਧਮ੍ਮੇਸਨਾ ਚ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਏਸਨਾ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਏਸਨਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮੇਸਨਾ’’ਤਿ।

**੧੫੫**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯੇਸਨਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਪਰਿਯੇਸਨਾ ਚ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯੇਸਨਾ ਚ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਯੇਸਨਾ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯੇਸਨਾ’’ਤਿ।

**੧੫੬**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯੇਟ੍ਠਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਪਰਿਯੇਟ੍ਠਿ ਚ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯੇਟ੍ਠਿ ਚ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਯੇਟ੍ਠਿਯੋ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਰਿਯੇਟ੍ਠੀਨਂ ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯੇਟ੍ਠੀ’’ਤਿ।

**੧੫੭**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੂਜਾ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਪੂਜਾ ਚ ਧਮ੍ਮਪੂਜਾ ਚ। ਇਮਾ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਪੂਜਾ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪੂਜਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮਪੂਜਾ’’ਤਿ।

**੧੫੮**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਤਿਥੇਯਜਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਾਤਿਥੇਯਜਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਤਿਥੇਯਜਞ੍ਚ । ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਆਤਿਥੇਯਜਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਆਤਿਥੇਯਜਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮਾਤਿਥੇਯਜ’’ਨ੍ਤਿ।

**੧੫੯**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਿਦ੍ਧਿ ਚ ਧਮ੍ਮਿਦ੍ਧਿ ਚ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਇਦ੍ਧਿਯੋ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧੀਨਂ ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮਿਦ੍ਧੀ’’ਤਿ।

**੧੬੦**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਵੁਦ੍ਧਿ ਚ ਧਮ੍ਮਵੁਦ੍ਧਿ ਚ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਵੁਦ੍ਧਿਯੋ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵੁਦ੍ਧੀਨਂ ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮਵੁਦ੍ਧੀ’’ਤਿ।

**੧੬੧**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਤਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਰਤਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਰਤਨਞ੍ਚ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਰਤਨਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਰਤਨਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮਰਤਨ’’ਨ੍ਤਿ।

**੧੬੨**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਨਿਚਯਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਸਨ੍ਨਿਚਯੋ ਚ ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਨਿਚਯੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸਨ੍ਨਿਚਯਾ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਨ੍ਨਿਚਯਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਨਿਚਯੋ’’ਤਿ।

**੧੬੩**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ? ਆਮਿਸਵੇਪੁਲ੍ਲਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਵੇਪੁਲ੍ਲਞ੍ਚ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਨਿ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮਵੇਪੁਲ੍ਲ’’ਨ੍ਤਿ।

ਸਨ੍ਥਾਰਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

# (੧੫) ੫. ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਗ੍ਗੋ

**੧੬੪**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਤਾ ਚ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲਤਾ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ।

**੧੬੫**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਅਜ੍ਜਵਞ੍ਚ ਮਦ੍ਦਵਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''।

**੧੬੬**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਖਨ੍ਤਿ ਚ ਸੋਰਚ੍ਚਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''।

**੧੬੭**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਾਖਲ੍ਯਞ੍ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''।

**੧੬੮**. 'ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਅਵਿਹਿੰਸਾ ਚ ਸੋਚੇਯ੍ਯਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''।

**੧੬੯**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾ ਚ ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''।

**੧੭੦**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾ ਚ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''।

**੧੭੧**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲਞ੍ਚ ਭਾਵਨਾਬਲਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''।

**੧੭੨**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਤਿਬਲਞ੍ਚ ਸਮਾਧਿਬਲਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''।

**੧੭੩**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''।

**੧੭੪**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪਤ੍ਤਿ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''।

**੧੭੫**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਾ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''।

**੧੭੬**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''।

**੧੭੭**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਚ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਚ ਪਧਾਨਂ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''।

**੧੭੮**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਤਾ ਚ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨਿਤਾ ਚ ਪਧਾਨਸ੍ਮਿਂ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ''।

**੧੭੯**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚਞ੍ਚ ਅਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’।

**੧੮੦**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ । ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ।

ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਤਿਯੋ ਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

# ੧. ਕੋਧਪੇਯ੍ਯਾਲਂ

**੧੮੧**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਕੋਧੋ ਚ ਉਪਨਾਹੋ ਚ…ਪੇ॰… ਮਕ੍ਖੋ ਚ ਪਲ਼ਾਸੋ [ਪਲਾਸੋ (ਕ॰)] ਚ… ਇਸ੍ਸਾ ਚ ਮਚ੍ਛਰਿਯਞ੍ਚ… ਮਾਯਾ ਚ ਸਾਠੇਯ੍ਯਞ੍ਚ… ਅਹਿਰਿਕਞ੍ਚ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’।

**੧੮੨**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਅਕ੍ਕੋਧੋ ਚ ਅਨੁਪਨਾਹੋ ਚ… ਅਮਕ੍ਖੋ ਚ ਅਪਲ਼ਾਸੋ ਚ… ਅਨਿਸ੍ਸਾ ਚ ਅਮਚ੍ਛਰਿਯਞ੍ਚ… ਅਮਾਯਾ ਚ ਅਸਾਠੇਯ੍ਯਞ੍ਚ… ਹਿਰੀ ਚ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ’’।

**੧੮੩**. ‘‘ਦ੍ਵੀਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ? ਕੋਧੇਨ ਚ ਉਪਨਾਹੇਨ ਚ… ਮਕ੍ਖੇਨ ਚ ਪਲ਼ਾਸੇਨ ਚ… ਇਸ੍ਸਾਯ ਚ ਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਚ… ਮਾਯਾਯ ਚ ਸਾਠੇਯ੍ਯੇਨ ਚ… ਅਹਿਰਿਕੇਨ ਚ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਨ ਚ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਹਰਤਿ’’।

**੧੮੪**. ‘‘ਦ੍ਵੀਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਖਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ? ਅਕ੍ਕੋਧੇਨ ਚ ਅਨੁਪਨਾਹੇਨ ਚ… ਅਮਕ੍ਖੇਨ ਚ ਅਪਲ਼ਾਸੇਨ ਚ… ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚ ਅਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਚ… ਅਮਾਯਾਯ ਚ ਅਸਾਠੇਯ੍ਯੇਨ ਚ … ਹਿਰਿਯਾ ਚ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੇਨ ਚ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਖਂ ਵਿਹਰਤਿ’’।

**੧੮੫**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਕੋਧੋ ਚ ਉਪਨਾਹੋ ਚ… ਮਕ੍ਖੋ ਚ ਪਲ਼ਾਸੋ ਚ… ਇਸ੍ਸਾ ਚ ਮਚ੍ਛਰਿਯਞ੍ਚ… ਮਾਯਾ ਚ ਸਾਠੇਯ੍ਯਞ੍ਚ… ਅਹਿਰਿਕਞ੍ਚ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ’’।

**੧੮੬**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ ? ਅਕ੍ਕੋਧੋ ਚ ਅਨੁਪਨਾਹੋ ਚ… ਅਮਕ੍ਖੋ ਚ ਅਪਲ਼ਾਸੋ ਚ… ਅਨਿਸ੍ਸਾ ਚ ਅਮਚ੍ਛਰਿਯਞ੍ਚ… ਅਮਾਯਾ ਚ ਅਸਾਠੇਯ੍ਯਞ੍ਚ… ਹਿਰੀ ਚ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ’’।

**੧੮੭**. ‘‘ਦ੍ਵੀਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ? ਕੋਧੇਨ ਚ ਉਪਨਾਹੇਨ ਚ… ਮਕ੍ਖੇਨ ਚ ਪਲ਼ਾਸੇਨ ਚ… ਇਸ੍ਸਾਯ ਚ ਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਚ… ਮਾਯਾਯ ਚ ਸਾਠੇਯ੍ਯੇਨ ਚ… ਅਹਿਰਿਕੇਨ ਚ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਨ ਚ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ’’।

**੧੮੮**. ‘‘ਦ੍ਵੀਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ? ਅਕ੍ਕੋਧੇਨ ਚ ਅਨੁਪਨਾਹੇਨ ਚ… ਅਮਕ੍ਖੇਨ ਚ ਅਪਲ਼ਾਸੇਨ ਚ… ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚ ਅਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਚ… ਅਮਾਯਾਯ ਚ ਅਸਾਠੇਯ੍ਯੇਨ ਚ… ਹਿਰਿਯਾ ਚ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੇਨ ਚ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ’’।

**੧੮੯**. ‘‘ਦ੍ਵੀਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ? ਕੋਧੇਨ ਚ ਉਪਨਾਹੇਨ ਚ… ਮਕ੍ਖੇਨ ਚ ਪਲ਼ਾਸੇਨ ਚ… ਇਸ੍ਸਾਯ ਚ ਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਚ… ਮਾਯਾਯ ਚ ਸਾਠੇਯ੍ਯੇਨ ਚ… ਅਹਿਰਿਕੇਨ ਚ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਨ ਚ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ’’।

**੧੯੦**. ‘‘ਦ੍ਵੀਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ? ਅਕ੍ਕੋਧੇਨ ਚ ਅਨੁਪਨਾਹੇਨ ਚ... ਅਮਕ੍ਖੇਨ ਚ ਅਪਲ਼ਾਸੇਨ ਚ... ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚ ਅਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਚ... ਅਮਾਯਾਯ ਚ ਅਸਾਠੇਯ੍ਯੇਨ ਚ... ਹਿਰਿਯਾ ਚ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੇਨ ਚ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ’’।

ਕੋਧਪੇਯ੍ਯਾਲਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

# ੨. ਅਕੁਸਲਪੇਯਜਾਲੰ

**੧੯੧-੨੦੦**. ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ... ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ... ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਵਜ੍ਜਾ... ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਵਜ੍ਜਾ... ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ... ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ... ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ... ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ... ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਬਜਾਬਜ੍ਝਾ... ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਬਜਾਬਜ੍ਝਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਅਕ੍ਕੋਧੋ ਚ ਅਨੁਪਨਾਹੋ ਚ... ਅਮਕ੍ਖੋ ਚ ਅਪਲ਼ਾਸੋ ਚ... ਅਨਿਸ੍ਸਾ ਚ ਅਮਚ੍ਛਰਿਯਞ੍ਚ... ਅਮਾਯਾ ਚ ਅਸਾਠੇਯਜਞ੍ਚ... ਹਿਰੀ ਚ ਓਤ੍ਤੁਪ੍ਪਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬਜਾਬਜ੍ਝਾ’’ਤਿ।

ਅਕੁਸਲਪੇਯਜਾਲੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ।

# ੩. ਵਿਨਯਪੇਯਜਾਲੰ

**੨੦੧**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਥਾਗਤੇਨ ਸਾਵਕਾਨੰ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਙ੍ਘਸੁਟ੍ਠਤਾਯ ਸਙ੍ਘਫਾਸੁਤਾਯ... ਦੁਮ੍ਮਙ੍ਕੂਨੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਨਿਗ੍ਗਹਾਯ, ਪੇਸਲਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ... ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਨੰ ਆਸਵਾਨੰ ਸੰਵਰਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਨੰ ਆਸਵਾਨੰ ਪਟਿਘਾਤਾਯ... ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਨੰ ਵੇਰਾਨੰ ਸੰਵਰਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਨੰ ਵੇਰਾਨੰ ਪਟਿਘਾਤਾਯ... ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਨੰ ਵਜ੍ਜਾਨੰ ਸੰਵਰਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਨੰ ਵਜ੍ਜਾਨੰ ਪਟਿਘਾਤਾਯ... ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਨੰ ਭਯਾਨੰ ਸੰਵਰਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਨੰ ਭਯਾਨੰ ਪਟਿਘਾਤਾਯ... ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸੰਵਰਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਟਿਘਾਤਾਯ... ਗਿਹੀਨੰ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ, ਪਾਪਿਚ੍ਛਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਪਕ੍ਖੁਪਚ੍ਛੇਦਾਯ... ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨੰ ਪਸਾਦਾਯ, ਪਸਨ੍ਨਾਨੰ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ... ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਯਾ ਵਿਨਯਾਨੁਗ੍ਗਹਾਯ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਥਾਗਤੇਨ ਸਾਵਕਾਨੰ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ।

**੨੦੨-੨੩੦**. ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਥਾਗਤੇਨ ਸਾਵਕਾਨੰ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ...ਪੇ॰... ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੁਦ੍ਦੇਸੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ... ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਟ੍ਠਪਨੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਪਵਾਰਣਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾ... ਪਵਾਰਣਟ੍ਠਪਨੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਤਜ੍ਜਨੀਯਕਮ੍ਮੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਨਿਯਸ੍ਸਕਮ੍ਮੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਪਬ੍ਬਾਜਨੀਯਕਮ੍ਮੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਪਟਿਸਾਰਣੀਯਕਮ੍ਮੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਉਕ੍ਖੇਪਨੀਯਕਮ੍ਮੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਪਰਿਵਾਸਦਾਨੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਮੂਲਾਯ ਪਟਿਕਸ੍ਸਨੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਮਾਨਤ੍ਤਦਾਨੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਅਬ੍ਭਾਨੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਓਸਾਰਣੀਯੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਨਿਸ੍ਸਾਰਣੀਯੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਉਪਸਮ੍ਪਦਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾ... ਞਤ੍ਤਿਕਮ੍ਮੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਞਤ੍ਤਿਦੁਤਿਯਕਮ੍ਮੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਞਤ੍ਤਿਚਤੁਤ੍ਥਕਮ੍ਮੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਅਨੁਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਸਮ੍ਮੁਖਾਵਿਨਯੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ... ਸਤਿਵਿਨਯੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ... ਅਮੂਲ੍ਹਵਿਨਯੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ... ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਕਰਣੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ... ਯੇਭੁਯ੍ਯਸਿਕਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾ... ਤਸ੍ਸਪਾਪਿਯਸਿਕਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾ... ਤਿਣਵਤ੍ਥਾਰਕੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਙ੍ਘਸੁਟ੍ਠਤਾਯ, ਸਙ੍ਘਫਾਸੁਤਾਯ... ਦੁਮ੍ਮਙ੍ਕੂਨੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਨਿਗ੍ਗਹਾਯ, ਪੇਸਲਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ... ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਨੰ ਆਸਵਾਨੰ ਸੰਵਰਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਨੰ ਆਸਵਾਨੰ ਪਟਿਘਾਤਾਯ... ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਨੰ ਵੇਰਾਨੰ ਸੰਵਰਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਨੰ ਵੇਰਾਨੰ ਪਟਿਘਾਤਾਯ... ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਨੰ ਵਜ੍ਜਾਨੰ ਸੰਵਰਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਨੰ ਵਜ੍ਜਾਨੰ ਪਟਿਘਾਤਾਯ... ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਨੰ ਭਯਾਨੰ ਸੰਵਰਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਨੰ ਭਯਾਨੰ ਪਟਿਘਾਤਾਯ... ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸੰਵਰਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਟਿਘਾਤਾਯ... ਗਿਹੀਨੰ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ, ਪਾਪਿਚ੍ਛਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਪਕ੍ਖੁਪਚ੍ਛੇਦਾਯ... ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨੰ ਪਸਾਦਾਯ, ਪਸਨ੍ਨਾਨੰ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ... ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਯਾ, ਵਿਨਯਾਨੁਗ੍ਗਹਾਯ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਥਾਗਤੇਨ ਸਾਵਕਾਨੰ ਤਿਣਵਤ੍ਥਾਰਕੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ''ਤਿ।

ਵਿਨਯਪੇਯਜਾਲੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ।

# ੪. ਰਾਗਪੇਯ੍ਯਾਲੰ

**੨੩੧**. ‘‘ਰਾਗਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ।

‘‘ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਹਾਨਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਹਾਨਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਯਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਯਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਯਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਯਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਰਾਗਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਰਾਗਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰੋਧਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰੋਧਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਗਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਗਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਯ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ।

**੨੩੨-੨੪੬**. ‘‘ਦੋਸਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਮੋਹਸ੍ਸ... ਕੋਧਸ੍ਸ... ਉਪਨਾਹਸ੍ਸ... ਮਕ੍ਖਸ੍ਸ... ਪਲ਼ਾਸਸ੍ਸ... ਇਸ੍ਸਾਯ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਸ੍ਸ... ਮਾਯਾਯ... ਸਾਠੇਯ੍ਯਸ੍ਸ... ਥਮ੍ਭਸ੍ਸ... ਸਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ... ਮਾਨਸ੍ਸ... ਅਤਿਮਾਨਸ੍ਸ... ਮਦਸ੍ਸ... ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਹਾਨਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਹਾਨਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਯਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਯਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਯਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਯਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਰਾਗਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਰਾਗਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰੋਧਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰੋਧਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਗਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਗਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਯ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਯ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ।

(ਇਦਮਵ◌ੋਚ ਭਗਵ◌ਾ। ਅਤ੍ਤੁਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।) [( ) ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਪਾਠੋ ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ]

ਰਾਗਪੇਯ੍ਯਾਲਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਦੁਕਨਿਪਾਤਪਾਲ਼ਿ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।